

ЗАЦВЕРДЖАНА

Пaстaнoвa
Мiнiстэртвa aдукацiі
Рeспублiкi Бeлaрусь
18.07.2023 № 197

**Вучэбная праграма па вучэбным прадмеце
«Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)»
для V–IX класаў устаноў адукацыі,
якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі
з беларускай мовай навучання і выхавання**

**ГЛАВА 1
АГУЛЬНЫЯ ПАЛАЖЭННІ**

1. Дадзеная вучэбная праграма па вучэбным прадмеце «Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)» (далей – вучэбная праграма) прызначана для вывучэння гэтага вучэбнага прадмета ў V–IX класах устаноў адукацыі, якія рэалізуюць адукацыйныя праграмы агульнай сярэдняй адукацыі.

2. Дадзеная вучэбная праграма разлічана ў V–VIII класах на 35 гадзін (1 гадзіна на тыдзень), у IX класе на 16 гадзін (1 і 0 на тыдзень).

3. Мэта вывучэння вучэбнага прадмета «Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)» – фарміраванне мастацкай культуры асобы ў працэсе творчага асваення свету мастацка-эстэтычных каштоўнасцей.

4. Задачы вывучэння вучэбнага прадмета «Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)»:

развіццё каштоўнасна-ацэначнага стаўлення да мастацкай культуры;
фарміраванне ведаў пра разнастайнасць з’яў у мастацкай культуры;
фарміраванне ўменняў успрымання, інтэрпрэтацыі і ацэнкі мастацкіх твораў;
развіццё эмацыянальна-вобразнага мыслення, творчых здольнасцей;
фарміраванне мастацкага густу і патрэбы ў зносінах з творамі мастацтва;
пашырэнне вопыту самастойнай мастацка-творчай дзейнасці.

5. Выбар рэкамендаваных форм і метадаў навучання і выхавання вызначаецца педагагічным работнікам самастойна на аснове мэты і задач вучэбнага прадмета «Мастацтва (айчынная і сусветная мастацкая культура)».

Педагагічны работнік мае права:

карэкціраваць спіс твораў мастацтва на падставе мастацкіх пераваг вучняў, тэхнічных і метадычных магчымасцей установы адукацыі;

вызначаць і вар’іраваць паслядоўнасць і колькасць разглядаемых відаў мастацтва, мастацкіх твораў, якія разглядаюцца.

Істотнае месца займае працэс эмацыянальна-вобразнага ўспрымання мастацкага твора. Для гэтага рэкамендуецца спалучаць урочную дзейнасць з пазаўрочнай: наведванне музеяў, мастацкіх галерэй, выстаў; арганізацыя экскурсій, сустрэч з яркімі прадстаўнікамі культуры.

Дадзеная вучэбная праграма накіроўвае на арганізацыю ўспрымання твораў мастацтва з апорай на жыццёвы вопыт вучняў, прадугледжвае магчымасць выкарыстання разнастайных форм яго перадачы ў самастойнай мастацка-творчай дзейнасці.

Апошнія ўрокі ў навучальным годзе прысвечаны падагульненню вывучанага матэрыялу. Падагульняльныя ўрокі могуць праводзіцца з прымяненнем гульнявых тэхналогій (віктарына, конкурс, экскурсія), у форме прэзентацыі і абароны праектаў (індывідуальных, групавых), дэманстрацыі і абароны партфоліа індывідуальных дасягненняў.

Прыярытэтнымі формамі атэстацыі з’яўляюцца самастойныя работы і праекты вучняў, у якіх прадстаўляюцца вынікі іх дзейнасці ў працэсе ўспрымання, інтэрпрэтацыі і стварэння мастацкіх твораў.

6. Дa прaдмeтнaх aдукaцыйнaх вынiкaў aднoсaццa прaдмeтнaя кaмпeтэцыi, якiя прaдуглeджaюць:

вeдaннe твoрaў мaстaцтвa сусветнaй i айчыннaй кyльтyры ў рaзнaстaйнacцi вiдaў, жанрaў i стыляў;

вeдaннe спeцыяльнaй тэрмiнaлoгiі i ключaвых пaняццaў, вырaзных срoдкaў мaстaцтвa;

здoльнacць i гaтoўнacць пaзнaвaць, aдрoзнiвaць, aнaлiзaвaць i iнтэрпрэтaвaць мaстaцкi вoбрaз; yстaнaўлiвaць aнaлoгiі i ўзaемacyвязi пaмiж мaстaцкiмi з'явaмi;

здoльнacць дa твoрчaгa ўвaсaблeннa мaстaцкaгa вoбрaзa ў сaмaстoйнaй мaстaцкa-твoрчaй дзeйнacцi.

Дa мeтaпрaдмeтнaх aдукaцыйнaх вынiкaў aднoсaццa:

пaзнaвaльнaя – здoльнacць дa сaмaстoйнaй пaзнaвaльнaй дзeйнacцi (пaстaнoўкa мэтy, aнaлiз, aргaнiзaцыя, плaнaвaннe, сaмaaцэнкa, рэфлeкcиa) y прaцэce aсвaeннa, прысвaeннa i ствaрэннa мaстaцкiх кaштoўнacцeй; yстoйлiвы iнтэрэс дa мaстaцтвa;

кaмyнiкaтыўнaя – здoльнacць i гaтoўнacць кaмyнiкaвaць з yсiмi, xтo aкрyжae, нa aснoвe вeдaў прa мaстaцтвa; yмeннe ўстyпaць y дыялoг (пaлiлoг) з кyльтyрнaмi з'явaмi, мaстaцкiмi твoрaмi;

iнфaрмaцыйнaя – здoльнacць i гaтoўнacць дa пoшyкy, aнaлiзy, aдбoрy, пeрaўтвaрэннa, зaxaвaннa i aпpacoўкi мaстaцкaй iнфaрмaцыi з дaпaмoгaй сyчacнaх iнфaрмaцыйнaх тэхнaлoгiй;

рэгyлятывaнaя – yмeннe aпepыpaвaць прaдмeтнaмi вeдaмi ў рэaльнaх жыццёвaх cитyaцыях; здoльнacць дa эмaцыянaльнaй сaмaрэгyляцыi i сaмaкaнтрoльy, зaxoўвaннa этычнaх i мaрaльнaх нoрм y aдукaцыйнaх i жыццёвaх cитyaцыях, aрыeнтyючaся нa пpыклaды мaстaцтвa.

Дa aсoбaсных aдукaцыйнaх вынiкaў aднoсaццa:

здoльнacць aрыeнтaвaццa ў сyчacнaм пoлiкyльтyрнaм свeцe i aдaптaвaццa дa ягo ўмoў;

дaлyчэннe дa мaстaцкaй кyльтyры як cиcтэмы кaштoўнacцeй;

yсвeдaмлeннe свaeй пpынaлeжнacцi дa бeлaрyскaй мaстaцкaй кyльтyры;

здoльнacць пaзнaвaць, aсвoйвaць i тpaнcлiрaвaць тpaдыцыi i дacягнeннi айчыннaй кyльтyры ў кaнтэкcтe сусветнaй;

здoльнacць i гaтoўнacць дa сaмaпaзнaннa, сaмaрaзвiццa, сaмaвызнaчэннa i кaнcтpyявaннa iндывiдyaльнaй aдукaцыйнaй тpaeктopыi.

ГЛАВА 2

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў V КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

(35 гадзін)

УВОДЗІНЫ Ў СВЕТ МАСТАЦТВА (1 гадзіна)

1. Што такое мастацтва? (1 гадзіна.)

Мастацтва як від асваення рэчаіснасці.

Паходжанне мастацтва. Наскальны жывапіс і малюнкi старажытных людзей. Бог-заступнік мастацтваў Апалон і яго спадарожніцы музы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва.

Гутарка пра паходжанне мастацкіх твораў, якія разглядаюцца на ўроку.

Чытанне і абмеркаванне міфаў Старажытнай Грэцыі «Апалон і музы», «Арфей і Эўрыдыка».

Падрыхтоўка вуснага апавядання пра наведванне музея, выставы; пра падарожжы ў розныя гарады, краіны свету; пра атрыманыя ўражанні.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Ікцін і Калікрат. Парфенон; Мнесікл. Эрэхтэён; амфітэатр Калізей.

Жывапіс: роспіс пячоры Альтаміра ў Іспаніі; К. Каро. «Арфей і Эўрыдыка». А. Ф. Зігерт. «Юны знаўца мастацтва»; Ж.-Б. С. Шардэн. «Нацюрморт з атрыбутамі мастацтваў».

Скульптура: саркафаг муз; скульптурныя выявы муз.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: Еўфроній. Чырвонафігурная пеліка «Прылёт першай ластаўкі»; шлем старажытнарымскага воіна; ювелірныя ўпрыгажэнні скіфаў (на выбар).

Музыка: К. В. Глюк. Опера «Арфей і Эўрыдыка» (мелодыя для флейты з аркестрам з «Танца блажэнных ценяў», фінал II дзеяння). Г. К. Гарэлава. П'еса «Габелен са сцэнай палявання» з сюіты для гітары і клавесіна «Успамін пра Нясвіж».

Літаратура: міфы Старажытнай Грэцыі: «Апалон і музы», «Арфей і Эўрыдыка».

Дадатковы матэрыял: А. Г. Сняжко-Блоцкая. Анімацыйны фільм «Легенды і міфы Старажытнай Грэцыі»; легенды і міфы Старажытнай Грэцыі ў выкладанні М. А. Куна, А. І. Неміроўскага.

РОЛЯ ТВОРЦЫ Ў МАСТАЦТВЕ (2 гадзіны)

2. Пра што расказвае мастак (1 гадзіна).

Асноўныя тэмы і сюжэты ў мастацтве.

Аўтар мастацкага твора.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і параўнанне мастацкіх твораў розных відаў мастацтва.

Гутарка «Пра што расказвае мастак?» з выкарыстаннем мастацкіх прыкладаў.

Апісанне твора мастацтва свайго рэгіёна (архітэктурнага збудавання, скульптурнай кампазіцыі, музейнага экспаната).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: манастыр францысканцаў у Пінску; дом-сядзіба Ваньковічаў у Мінску; палац Румянцавых і Паскевічаў у Гомелі.

Жывапіс: П. Барэль дэль Каса. «Уцякаючы ад крытыкі»; В. А. Сяроў. «Дзяўчынка з персікамі»; М. Рэрых. «Сеча пры Кержанцы»; Я. Драздовіч. «Космас».

Скульптура: А. Кукушкін. «Мастак»; П. П. Сакалоў. Фантан «Малочніца» ў Царскім Сяле.

Музыка: М. А. Рымскі-Корсакаў. Сімфанічная карціна «Сеча пры Кержанцы» з оперы «Паданне аб нябачным градзе Кіцежы і дзеве Фяўронні»; І. С. Бах. Арганная прэлюдыя f-moll.

Дадатковы матэрыял: творы выяўленчага і музычнага мастацтва, якія адлюстроўваюць асноўныя тэмы і сюжэты мастацтва, з вучэбных праграм па вучэбных прадметах «Музыка», «Выяўленчае мастацтва» для I–IV класаў.

3. Інструменты і матэрыялы мастака (1 гадзіна).

Віды мастацтва. Сродкі мастацкай выразнасці.

Інструменты і матэрыялы мастака.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і параўнанне мастацкіх твораў розных відаў мастацтва.

Выказванне і абгрунтаванне ўласных меркаванняў пра агульнае і рознае ў мастацкіх творах, якія разглядаюцца на ўроку.

Параўнанне інструментаў і матэрыялаў мастакоў мінулага і сучаснасці.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Дж. М. Бернардоні. Касцёл Божага цела (Фарны) у Нясвіжы.

Жывапіс: В. Ван Гог. «Сланечнікі». Ф.-Ю. Друэ. «Юны мастак»; Ф. Бушэ. «Мастак у майстэрні (аўтапартрэт)»; В. Рыньяна. «У майстэрні скульптара».

Скульптура: Э. М. Фальканэ. «Пагрозлівы Амур»; У. І. Жбанаў. «Дойлід»; А. Я. Брыедэ. «Матылёк».

Музыка: М. А. Рымскі-Корсакаў. Опера «Казка пра цара Салтана» («Палёт чмяля»); А. І. Хачатуран. «Вальс» (музыка да драмы М. Ю. Лермантава «Маскарад»). Танец № 10 з Астремчаўскага рукапісу («Полацкага сшытка»).

Дадатковы матэрыял: Г. Р. Дзяржавін. Верш «Вадаспад»; Э. М. Фальканэ. Скульптурная выява «Хлопчык, які дастае стрэмку»; І. П. Іваноў-Вано. Анімацыйны фільм «Казка пра цара Салтана».

ЦУДОЎНАЕ Ё МАСТАЦТВЕ (2 гадзіны)

4. Прыгажосць у мастацтве і жыцці (1 гадзіна).

Стваральная сіла прыгажосці.

Ідэал у мастацтве. Гармонія ў мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў розных відаў мастацтва з пазіцыі Прыгажосці.

Падрыхтоўка вуснага паведамлення «Што такое Прыгажосць?».

Гульня «Закончы сказ «Прыгожы чалавек – гэта ..»».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: палац Пуслоўскіх у Косаве; Барысаглебская (Каложская) царква ў Гродне.

Жывапіс: Леанарда да Вінчы. «Мадонна Літа»; П. А. Рэнуар. «Партрэт мадэмуазэль Легран»; І. Ф. Хруцкі. «Партрэт жанчыны з кветкамі і садавіной».

Скульптура: А. А. Анікейчык. Фантан «Вянок»; А. М. Гвоздзікаў, В. В. Ягадніцкі. Помнік дзецям Бацькі Міная ў Суражы.

Музыка: В. А. Моцарт. «Маленькая начная серэнада», частка 1; Ф. Шапэн. Прэлюдыя № 4 мі мінор.

Літаратура: М. А. Забалоцкі. Верш «Непрыгожая дзяўчынка».

Дадатковы матэрыял: А. Радэн. Скульптура «Мысліцель»; Г. Эйфель. Эйфелева вежа; С. В. Рахманінаў. Вакаліз до-дyez мінор; калядны кант «Нова радасць».

5. Пераўтваральная сіла мастацтва (1 гадзіна).

Прыгожае і брыдкае ў мастацтве.

Мастацкі вобраз.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў, у якіх увасоблена пераўтваральнае ўздзеянне мастацтва на чалавека.

Гутарка «У чым заключаецца пераўтваральная сіла мастацтва?».

Замалёўка «Прыгожы чалавек» (акварэль). Абмеркаванне работ.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Леанарда да Вінчы. «Мона Ліза»; Д. Гірландая. «Партрэт старога з унукам».

Графіка: Т. А. Маўрына. Ілюстрацыя да казкі «Царэўна-жаба».

Музыка: Я. А. Глебаў. Адажыя з балета «Маленькі прынц».

Літаратура: О. Уайльд. «Дзень нараджэння Інфанты» (урывак).

Дадатковы матэрыял: В. М. Васняцоў. «Кашчэй Несмяротны»; Л. Р. Якаўлеў. Верш «Прыпеўкі»; П. Дэзмонд. Музычная кампазіцыя «Пяць чвэрцяў»; Л. А. Нячаеў. Кінафільм «Казка пра Зорнага хлопчыка» (фрагмент).

ЧАЛАВЕК У МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

6. Пра што расказвае партрэт? (1 гадзіна.)

Вобраз чалавека ў розных відах мастацтва.

Партрэт, аўтапартрэт.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне створанага сродкамі розных відаў мастацтва партрэтнага вобраза чалавека.

Параўнанне партрэтных вобразаў адной мадэлі розных аўтараў.

Ілюстраванне фартэп'янай п'есы Р. Шумана «Вясёлы селянін, які вяртаецца з работы» (акварэль).

Выкананне фотапраекта «Мае аднакласнікі». Абмеркаванне работ.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: А. І. Шупляк. «Аўтапартрэт пад шатамі ліп»; П. П. Рубенс. «Эцюд галавы дзяўчынкі»; Рэмбрант. «Партрэт старога ў чырвоным»; Д. Веласкес. Партрэты інфанта Маргарыты (розных гадоў); М. Шагал. «Аўтапартрэт ля мальберта».

Графіка: Рафаэль. «Аўтапартрэт».

Скульптура: бюст Неферціці.

Музыка: Р. Шуман. Фартэп'янная п'еса «Вясёлы селянін, які вяртаецца з работы» з цыкла «Альбом для юнацтва».

Дадатковы матэрыял: Ф. Ліпі. «Аўтапартрэт»; В. А. Трапінін. «Хлопчык са шчыглом»; К. Дэбюсі. Прэлюдыя № 8 «Дзяўчына з валасамі колеру лёну».

7. Чалавек на фоне гісторыі (1 гадзіна).

Чалавек і гісторыя ў мастацтве.

Адлюстраванне дасягненняў і памкненняў чалавека ў мастацкіх творах.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў, якія паказваюць чалавека на фоне гістарычных падзей.

Падрыхтоўка вуснага паведамлення на тэму «Гістарычная асоба ў маім горадзе (пасёлку)».

Выкананне эскіза помніка, прысвечанага гістарычнай асобе свайго рэгіёна.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. І. Сурыкаў. «Пераход Суворова праз Альпы»; невядомы мастак. «Францішка Уршуля Радзівіл»; невядомы мастак. «Партрэт Юрыя Радзівіла»; Я. Матэйка. «Грунвальдская бітва».

Скульптура: Э. М. Фальканэ. «Медны коннік»; С. І. Селіханаў. Манумент «Нескароны чалавек» у мемарыяльным комплексе «Хатынь»; А. Я. Арцімовіч. Помнік Рагнедзе і Ізяславу.

Музыка: Г. І. Кароткіна. Музычная паэма «Грунвальд» для аргана і літаўраў.

Дадатковы матэрыял: манумент-абеліск Перамогі ў Мінску; мемарыяльны комплекс «Брэсцкая крэпасць-герой»; З. І. Азгур. Партрэт Рабіндраната Тагора; А. М. Заспіцкі, А. К. Глебаў. Помнік Францыску Скарыне ў Полацку; серыя гісторыка-пазнавальных мультфільмаў «Аповесць мінулых часоў» (на выбар).

8. Чалавек і праца (1 гадзіна).

Прыгажосць чалавека ў працы.

Людзі розных прафесій – героі твораў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму працы.

Гутарка «Чаму мастакам цікавая тэма працы?».
Складанне вуснага апавядання «Члены маёй сям'і – ... (прафесія)».
Падрыхтоўка ілюстраванай паштоўкі «Атрыбуты прафесіі...».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Г. Курбэ. «Драбільшчыкі камянёў»; Ж.-Ф. Міле. «Зборшчыцы каласоў»;
М. К. Сеўрук. «Жніво»; А.І. Курнакоў. «Адказныя за жыццё».

Музыка: музыка А. Л. Рыбнікава, словы Ю. С. Энціна. Песня ліхтаршчыкаў з кінафільма «Прыгоды Бураціна».

Дадатковы матэрыял: Ж. Э. Ліатар. «Шакаладніца»; Л. К. Плахаў. «Кузня»;
Ж.-Б. С. Шардэн. «Прачка»; І. М. Крамской. «Пчаляр»; Дж. Радары. «Чым пахнуць рамёствы?»; П. Броўка. «А ты хоць дрэва пасадзіў?».

9. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

СВЕТ ПРЫРОДЫ Ў МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

10. Свет прыроды ў мастацтве – глядзім і слухаем (1 гадзіна).

Разнастайнасць прыроднага свету ў мастацтве (зямля, палі, лясы, рэкі).

Пейзаж і нацюрморт у розных відах мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму прыроды.

Слоўная замалёўка незвычайных гукаў навакольнага свету – музыкі вады, шолаху дрэў, кропель дажджу.

Складанне нацюрморта на тэму адной з пораў года (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. К. Жолтак. «Званочкі лясныя»; І. І. Шышкін. «Карабельны гай»; В. Ван Гог. «Квітнеючыя галінкі міндаля»; І. Ф. Хруцкі. «Нацюрморт з птушачкай», «Кветкі і фрукты», «Кветкі і плады» (на выбар); П. Сезан. «Персікі і грушы».

Музыка: А. Вівальдзі. Цыкл «Поры года» (частка на выбар);

Дадатковы матэрыял: П. Барата. «Алегорыя восені (Вахх)»; нацюрморты Дж. Арчымбольда (на выбар).

11. Які настрой у прыроды? (1 гадзіна.)

Настрой і інтанацыі прыроды (даждж, гром, сонца, вецер) у розных відах мастацтва. Алегорыя.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму прыроды.

Параўнанне настрою восені ў п'есах цыкла «Поры года» П. І. Чайкоўскага.

Выкананне пейзажа «Восень у маім горадзе (пасёлку)» (матэрыял і тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: І. І. Левітан. «Залатая восень»; Л. Д. Шчамялёў. «Восень пад Мінскам».

Скульптура: Э. М. Фальканэ. «Зіма».

Літаратура: Г. С. Гампер. «Восень».

Музыка: П. І. Чайкоўскі. Цыкл «Поры года» («Верасень. Паляванне», «Кастрычнік. Восеньская песня», «Лістапад. На тройцы»); В. І. Карэтнікаў. Сюіта «Поры года» (п'есы «Верасень. Адлятаюць птушкі», «Кастрычнік. Залатая восень»).

Дадатковы матэрыял: С. Ю. Жукоўскі. «Лясное возера. Сіняя вада»; І. І. Левітан. «Восеньскі дзень. Сакольнікі»; В. Д. Паленаў. «Залатая восень»; В. К. Цвірко. «Заслаўе»; Ю. Б. Нарштэйн. Анімацыйны фільм «Поры года» (фрагмент).

12. Які ў прыроды характар? (1 гадзіна.)

Разнастайнасць гукаў, рытмаў, колеру ў прыродзе і іх увасабленне ў мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму прыроды.

Характарыстыка колеравай гамы прыроднага свету за акном.

Параўнанне вобраза мора ў розных відах мастацтва.

Падрыхтоўка фотапейзажу «Свет прыроды вакол нас».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: І. К. Айвазоўскі. «Марскі бераг. Развітанне», «Чорнае мора»; К. Манэ. «Гарлачыкі»; П. В. Масленікаў. «Азёрны край».

Музыка: М. А. Рымскі-Корсакаў. Сімфанічная сюіта «Шахеразада» (частка 1); С. В. Рахманінаў. Прэлюдыя № 12 соль-дyez мінор.

Дадатковы матэрыял: І. К. Айвазоўскі. «Дзвяты вал», «Бура на моры ноччу»; В. К. Бялыніцкі-Біруля. «Час цішыні»; К. Хакусай. «Вялікая хваля ў Канагаве»; С. В. Рахманінаў. Раманс «Вясновыя воды».

У СВЕЦЕ КАЗАК (3 гадзіны)

13. Што такое казка? (1 гадзіна.)

Месца і роля казкі ў мастацкай культуры.

Сувязь казкі з жыццём чалавека і прыродай.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму казкі.

Параўнанне вобраза Бабы-Ягі ў творах розных відаў мастацтва.

Падрыхтоўка эцюда-пантамімы «Гном» пад музыку М. П. Мусаргскага.

Выкананне фігуркі казачнага персанажа, які найбольш спадабаўся (лепка, матэрыял на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. М. Максімаў. «Бабуліны казкі».

Графіка: ілюстрацыі да казак В. П. Славука, І. Я. Білібіна, А. Д. Рэйпольскага, М. М. Качаргіна, А. М. Кашкурэвіча, Т. П. Беразенскай, Б. А. Дзехцярова (на выбар).

Скульптура: А. Л. Обер. «Баба-Яга»; Г. П. Якімава. «Іван з Жар-птушкай».

Музыка: М. П. Мусаргскі. Цыкл «Карцінкі з выстаўкі» («Хатка на курыных лапках (Баба-Яга)»); П. І. Чайкоўскі. Цыкл «Дзіцячы альбом» («Няніна казка»).

Літаратура: П. П. Яршоў. «Канёк-гарбунок» (урывак); казкі народаў свету (на выбар).

Дадатковы матэрыял: А. А. Роў. Фільм «Марозка»; І. П. Іваноў-Вано. Анімацыйны фільм «Канёк-гарбунок»; Г. Я. Бардзін. Анімацыйны фільм «Лятучы карабель»; А. К. Лядаў. Сімфанічная казка «Баба-Яга. Карцінка да рускай народнай казкі»; К. Д. Бальмонт. Верш «У пачвар».

14. Казачны вобраз у мастацтве (1 гадзіна.)

Казачны вобраз і яго увасабленне ў розных відах мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму казкі.

Гутарка «Казка ў творах розных відаў мастацтва» (на прыкладзе «Казкі пра цара Салтана...»).

Стварэнне эскіза вокладкі кнігі «Казкі» (матэрыял і тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: М. А. Урубель. «Царэўна Лебедзь»; В. М. Васняцоў. «Царэўна-жаба».

Графіка: ілюстрацыі да «Казкі пра цара Салтана...» А. М. Куркіна, І. Я. Білібіна, У. М. Курдзюмава, Б. А. Дзехцярова (на выбар).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: палехская мініяцюра з выявай Царэўны Лебедзі.

Музыка: М. А. Рымскі-Корсакаў. Опера «Казка пра цара Салтана» (дзея чацвёртая, карціна першая).

Літаратура: А. С. Пушкін. «Казка пра цара Салтана...» (урывак).

Дадатковы матэрыял: П. І. Чайкоўскі. Балет «Лебядзінае возера» (тэма Лебедзі); А. І. Дудко, К. М. Сяргеёў. Фільм-балет «Лебядзінае возера»; І. П. Іваноў-Вано, Л. І. Мільчын. Анімацыйны фільм «Казка пра цара Салтана».

15. Казка старая і новая (1 гадзіна).

Сюжэтная разнастайнасць казак.

Казачныя сюжэты ў розных інтэрпрэтацыях.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму казкі.

Гутарка «Навошта патрэбна казка?».

Падрыхтоўка вуснага сачынення «Казачны герой учора, сёння, заўтра».

Выкананне творчай работы (на выбар) на тэму «Казачны герой у сучасным свеце».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. А. Сяроў. «Русалка».

Графіка: ілюстрацыі да казкі «Русалачка» І. Я. Білібіна, Б. А. Дзядорава, У. А. Канеўскага, У. П. Панова (на выбар).

Скульптура: Э. Эрыксен. «Русалачка»; Э. Скот. «Русалка».

Літаратура: Х. К. Андэрсен. «Русалачка» (сюжэт).

Дадатковы матэрыял: У. С. Бычкоў. Фільм «Русалачка»; Дж. Радары. «Граматыка фантазіі» (частка на выбар).

16. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

СЯМ'Я Ў МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

17. Мая сям'я (1 гадзіна).

Вобраз сям'і ў творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму сям'і.

Падрыхтоўка вуснага апавядання пра сваю сям'ю.

Складанне калажа з сямейных фотаздымкаў.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Т. Э. Разенталь. «Іаган Себасцьян Бах з сям'ёй»; Ф. М. Славянскі. «Сямейны партрэт на балконе»; Б. М. Кустодзіёў. «На тэрасе»; У. Я. Макоўскі. «Дэспат сям'і. У майстэрні мастака».

Грaфiкa: А. М. Тычынa. «У рaзбурaнaм гoрaдзe».

Скулъптурa: скулъптурнaя кaмпaзiцыя «Мaя сям'я» ў Мaсквe; скулъптурнaя кaмпaзiцыя «Сям'я» ў Eкaцярынбургу.

Музыкa: І. С. Бaх. «Жарт» (зaклучнaя чaсткa aркeстрaвaй сцiтa № 2 сi мiнoр).

Дaдaткoвы мaтэрыял: З. Я. Сeрaбрaкoвa. «Зa снядaнкaм»; Н. М. Пaплaўскaя. «Сям'я»; А. Шумiлaвa. Фoтaздымaк «Брaты»; В. К. Кoпaч. Скулъптурнaя кaмпaзiцыя «Сям'я».

18. Трaдыцыi i пaдзei ў сям'i (1 гaдзiнa).

Увaсaблeннe сямeйнaх трaдыцый у твoрaх рoзнaх вiдaў мaстaцтвa.

Аснoўнaя вiдa дзeйнacцi.

Успрымaннe i aбмeркaвaннe мaстaцкiх твoрaў нa тэму сям'i.

Пaрaўнaннe вoбрaзу сям'i ў рaбoтaх Ж.-Ф. Мiлe i В. Вaн Гoгa.

Выкaнaннe сямeйнaгa фoтaздымкa.

Прыклaднa мaстaцкa-iлюстpaцыйнa мaтэрыял.

Архiтэктурa: кaсцёл Свaтoгa Сымoнa i Свaтoй Aлeнa ў Мiнскy.

Жывaпiс: В. Вaн Гoг. «Пeршыя крoкi» (пaвoдлe кaрцiнa Мiлe); П. А. Рэнуaр. «Дзяўчaты зa фaртэпiянa»; Ф. П. Рaшэтнiкaў. «Прыбыў нa кaнiкулa»; Л. Тэўдaрaдзэ. «Сям'я».

Грaфiкa: Ж.-Ф. Мiлe. «Пeршыя крoкi».

Скулъптурa: стaрaжытнaрымскi рэльеф з эпiзoдaмi жыцця Кaрнэлiя Стaццa.

Музыкa: Д. Д. Шaстaкoвiч. П'eсa «Дзeнь нaрaджэннa» з фaртэпiяннaй сцiтa «Дзiццaчы сшытaк».

Дaдaткoвы мaтэрыял: В. Ф. Сумaрaў. «Мoй дoм»; В. У. Кузняцoў. Фaртэпiяннaя сцiтa «Тры вяскoвыя зaмaлёўкi» (фрaгмeнт); Ю. П. Кугaч. «Пeрaд свaтaм»; А. М. Флэвa. «Бaцькa i сын»; музыкa С. І. Пaжлaкoвa, слoвы А. С. Oльгiнa. Пeсня «Тoп, тoп, тупae мaлыш» у выкaнaннi М. Крyстaлiнскaй.

19. Дaрoслыя i дзeцi (1 гaдзiнa).

Асэнсaвaннe ў твoрaх мaстaцтвa рaзнaстaйнacцi ўзaмeаaднoсiн дзяцeй i дaрoслых. Вoбрaзнae ўвaсaблeннe прывязaнacцi пaмiж дaрoслымi i дзeццямi.

Аснoўнaя вiдa дзeйнacцi.

Успрымaннe i aбмeркaвaннe мaстaцкiх твoрaў нa тэму ўзaмeаaднoсiн дзяцeй i дaрoслых.

Выкaнaннe эскiзa «Хтo жывe ў дoмe мaiм».

Пaдрыхтoўкa эццoдa-пaнтaмiмa «Хтo жывe ў дoмe мaiм».

Прыклaднa мaстaцкa-iлюстpaцыйнa мaтэрыял.

Жывaпiс: Рэмбрaнт. «Пaртрэт Цiтyсa», «Цiтyс, якi чытae», «Цiтyс»; Б. М. Кустoдзiеў. Пaртрэтa дaчкi Iрынa (нa выбaр).

Скулъптурa: Л. Жуклiс. «Сям'я»; Н. В. Крaндзiеўскaя. «Бaцькa i сын»; У. І. Жбaнaў. «Дзяўчынкa з пaрaсoнaм».

Лiтaрaтурa: С. У. Мiхaлкoў. Aпoвeсць «Свaтa нeпaслyшэнствa» (сцoжэт).

Музыкa: музыкa У. Я. Шaiнскaгa, слoвы М. І. Тaнiчa. «Пeсня прa тaтy».

Дaдaткoвы мaтэрыял: А. Л. Бaртo. «Дoмa»; Ф. П. Рaшэтнiкaў. «Знoў двoйкa»; Л. Э. Кaйлe. «Урoк»; П. Трyбцaкoй. «Бaцькa з дaчкoй»; Н. Курый-Мaксымiў. «Сям'я».

СВЕТ ДЗЯЦIНСТВА Ў МАСТАЦТВЕ (4 гaдзiнa)

20. Дзiўнa свeт дзяцiнствa (1 гaдзiнa).

Вoбрaзы дзяцeй у рoзнaх вiдaх мaстaцтвa. Рaзнaстaйнacць iнтaнaцый дзяцiнствa ў мaстaцтвe – рaдacць, бeсклaпoтнacць; лeтyцeннacць, сум.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму дзяцінства.

Параўнанне вобраза дзіцяці ў розных творах мастацтва.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар) на тэму дзяцінства.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: М. В. Данцыг. «Сонечны кантынент»; З. Я. Серабракова. «Каця з нацюрмортам»; М. М. Ге. «Партрэт Вольгі Паўлаўны Кастычовай»; І. Ф. Хруцкі. «Партрэт дзяўчынкі ў блакітнай сукенцы», «Партрэт хлопчыка ў саламяным капелюшы»; В. А. Сяроў. «Партрэт Мікі Марозава»; В. А. Трапінін. «Партрэт сына Арсенія»; І. Я. Рэпін. «Страказа»; Б. Э. Мурыльё. «Хлопчык з сабакам».

Графіка: А. Дзюрэр. «Аўтапартрэт».

Скульптура: П. Трубяцкой. «Дзеці»; Б. Хільдрэ. «Дзяўчынка».

Музыка: С. С. Пракоф'еў. Балет «Рамэа і Джульета» (дзея першая, карціна другая).

Дадатковы матэрыял: Пінтурыкія. «Партрэт хлопчыка»; К. С. Пятроў-Водкін. «Партрэт хлопчыка»; А. Ф. Пахомаў. «Партрэт хлопчыка з птушкай»; Н. Рушава. «Вяснушкі»; В. Ю. Драгунскі. Апавяданні «Што я люблю», «...і чаго я не люблю».

21. Заняткі і захапленні дзяцей (1 гадзіна).

Заняткі і захапленні дзяцей, адлюстраваныя ў творах розных відаў мастацтва.

Заняткі і захапленні дзяцей рознымі відамі мастацтва (заняткі жывапісам, музыкай).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў пра заняткі і захапленні дзяцей.

Гутарка «Мае любімыя цацкі і гульні».

Замалёўка «Самая цікавая падзея ў маім жыцці».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. А. Трапінін. «Дзяўчынка з лялькай»; А. Г. Венецыянаў. «Пастушок спіць»; В. Р. Пяроў. «Тройка»; М. П. Багданаў-Бельскі. «За кніжкай», «Новая казка»; І. М. Пранішнікаў. «Дзеці на рыбалцы»; У. І. Яроменка. «Алёшка».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: савецкі фарфор на тэму дзяцінства (дробная пластыка, посуд).

Музыка: К. Дэбюсі. Сюіта для фартэпіяна «Дзіцячы куток» («Серэнада ляльцы», «Маленькі пастух»).

Літаратура: В. І. Парудамінскі. «Пяроў. Тройка».

Дадатковы матэрыял: А. П. Мазалёў. «На канікулах»; Б. М. Кустодзіёў. «Японская лялька»; П. Пікаса. «Хлопчык з мячом»; Н. Чакветадзэ. «Снег»; Г. Д. Сілівончык. «Каляды»; А. Ф. Літвіноўскі. Цыкл п'еса для струннага аркестра «Казкі чароўнага дрэва» (п'еса «Згубленыя»).

22. Дзеці і мастацтва (1 гадзіна).

Дзіцячая творчасць ў творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму дзяцінства.

Гутарка «Мой любімы занятак».

Выкананне ілюстрацыі да кнігі «Захапленні сучасных дзяцей».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Л. Кармантэль. «Леапольд Моцарт з сынам Вольфгангам і дачкой Нанэрль у лістападзе 1763 г.»; І. І. Фірсаў. «Юны мастак»; Ф. Хальс. «Хлопчыкі спяваюць»; П. А. Фядотаў. «Партрэт Н. П. Ждановіч за фартэпіяна»; М. П. Багданаў-Бельскі. «Талент»; З. Я. Серабракова. «Дзяўчынкі-сільфіды. Балет «Шапэніяна»».

Музыка: Р. Шуман. Цыкл «Карнавал» (фартэпійная мініяцюра «Шапэн» у выкананні Е. Мысіна; П. І. Чайкоўскі. Фартэпійны цыкл «Дзіцячы альбом» (на выбар).

Дадатковы матэрыял: А. Я. Коснічаў. «Дарваліся»; Л. Э. Барыя. Скульптура «Маленькі Моцарт»; Э. Дэга. «У балетным класе», скульптура «Чатырнаццацігадовая танцоўшчыца»; музыка Д. Ф. Тухманова, словы Ю. С. Энцина. Песня «Та-ба-да-ба-дам».

23. Дзеці мараць пра будучыню (1 гадзіна).

Увасабленне дзіцячай мары ў творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў на тэму дзяцінства.

Вуснае сачыненне-фантазія (прыкладныя тэмы: «Краіна, у якой я хачу пабываць», «Чалавек, з якім я хачу пазнаёміцца»).

Падрыхтоўка праекта «Школа будучыні» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. М. Максімаў. «Будучы мастак»; «Зноў на радзіме»; М. П. Багданаў-Бельскі. «Вуснае лічэнне»; Б. М. Няменскі. «Хлапчук»; Ф. П. Рашэтнікаў. «Хлопчыкі»; Н. Роквел. «Люстэрка».

Музыка: А. Л. Рыбнікаў. Музыка да кінафільма «Праз церні да зорак»; музыка Я. П. Крылатава, словы Ю. С. Энцина. Песня «Мы маленькія дзеці» з кінафільма «Прыгоды Электроніка», песня «Прыгожае далёка» з кінафільма «Госця з будучыні».

Дадатковы матэрыял: Р. Гансалвес. «План палёту»; Г. Олсэн. «Шчаслівай дарогі»; С. З. Гацін. «Летуценнік»; М. М. Шчырылёў. «Даронкіны мары».

ВОБРАЗ МАЦІ Ў МАСТАЦТВЕ (2 гадзіны)

24. Веліч матчынага сэрца (1 гадзіна).

Тэма мацярынства ў мастацтве. Вобраз маці ў творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне вобраза маці ў творах мастацтва.

Параўнанне вобраза маці ў творах розных відаў мастацтва.

Падрыхтоўка вуснага сачынення «Мая мама – лепшая на свеце».

Выкананне фотапартрэта мамы, бабулі.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: П. П. Рубенс. «Партрэт Алены Фоурмен з дзвума дзецьмі»; П. Пікаса. «Мацярынства»; А. Г. Венецыянаў. «Сенакос»; Б. М. Кустодзіеў. «Раніца»; К. С. Пятроў-Водкін. «Маці»; М. А. Савіцкі. «Партызанская мадонна».

Скульптура: Ф. Ф. Каменскі. «Першыя крокі»; скульптары А. М. Заспіцкі, І. Я. Міско, М. А. Рыжанкоў, архітэктар А. Р. Трафімчук. Манумент у гонар маці-патрыёткі Н. Ф. Купрыянавай; С. Л. Гумілеўскі. «Спрадвечнае».

Музыка: музыка А. Л. Рыбнікава, словы Ю. Ч. Кіма. Калыханка Звездара з фільма «Пра Чырвоны Каптурок».

Дадатковы матэрыял: Ю. П. Кугач. «Ля калыскі»; А. Д. Сілівончык. «Калыханка»; Ю. Чарносаў, П. Баркоў. Скульптурная кампазіцыя «Калыска»; А. А. Мілн. Верш «Непаслухмяная мама»; прыказкі і прымаўкі на тэму мацярынства; Л. У. Скварцова. Анімацыйны фільм «Беларуская калыханка».

25–26. Свяшчэнны вобраз маці (2 гадзіны).

Вобраз маці з немаўляткам у творах розных відаў мастацтва. Вобраз Божай Маці ў мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне вобраза маці ў творах мастацтва.

Гутарка «Вечны вобраз Багіні-маці ў мастацтве».

Гутарка «Вобраз Божай Маці ў іканапісе».

Даследаванне «Вобразы Божай Маці ў храмах майго горада (пасёлка)».

Стварэнне арыгінальнага віншавання маме да свята.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: тэма мацярынства ў першабытных малюнках; Леанарда да Вінчы. «Мадонна Літа»; Рафаэль. «Сіксцінская Мадонна», «Мадонна ў крэсле»; Уладзімірскі абраз Божай Маці; Казанскі абраз Божай Маці; Багародзіца «Замілаванне» (г. Маларыта); Бялыніцкі абраз Божай Маці.

Скульптура: статуэтка «Багіня Ісіда з немаўляткам Горам на руках»; статуэтка «Афрадыта з Эротам»; Мікеланджэла. «П'ета», «Мадонна Бруге».

Музыка: І. С. Бах – Ш. Гуно. «Ave Maria»; Дж. Б. Пергалезі. «Stabat mater», № 1; Ф. Шуберт. «Ave Maria».

Дадатковы матэрыял: вобраз Багіні-маці ў старажытных культурах; Рэмбрант. «Святое сямейства»; Рафаэль. «Мадонна Канестабіле»; М. А. Савіцкі. «Партызанская мадонна Мінская».

27. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

ВОБРАЗ ЖЫВЁЛЫ Ў МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

28. Чалавек і жывёльны свет (1 гадзіна).

Вобраз жывёлы ў розных відах мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне вобраза жывёлы ў творах мастацтва.

Дыскусія «Роля жывёлы ў жыцці чалавека».

Выкананне фігуркі свайскай жывёлы (пластылін, лепка).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: фрагмент роспісу пячор Ласко, Шавэ ў Францыі; Ян Брэйгель Малодшы. «Райскі сад».

Скульптура: П. Трубяцкой. «Дзяўчынка з сабакам».

Кніжная графіка: В. А. Дувідаў. Ілюстрацыі да казкі «Кошка, якая гуляла сама па сабе» Р. Кіплінга.

Музыка: П. Уінтэр. «Калыханка кіціхі».

Літаратура: Р. Кіплінг. Казка «Кошка, якая гуляла сама па сабе» (урывак).

Дадатковы матэрыял: Р. Кіплінг. Верш «Кошка цудоўна пая ля агню» (урывак); А. Г. Сняжко-Блоцкая. Анімацыйны фільм «Кот, які гуляў сам па сабе».

29. Як мастакі ствараюць вобразы жывёл (1 гадзіна).

Характар і звычкі жывёл у творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне вобраза жывёлы ў творах мастацтва.

Віртуальная экскурсія ў запарк. Абмеркаванне характару жывёл.

Падрыхтоўка тэатральнай інсцэніроўкі на тэму «Планета жывёл».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Д. Веласкес. «Галава аленя»; П. Потэр. «Сабака на ланцугу»; М. дэ Хондэкутэр. «Куры і качкі».

Графіка: А. Дзюрэр. «Заяц»; П. Пікаса. «Бык»; С. Бэйхун. «Конь, які скача».
Скульптура: П. К. Клот. «Кабыла з жарабём»; В. А. Ватагін (на выбар).
Музыка: Ж.-П. Рамо. «Пераклічка птушак»; П. І. Чайкоўскі. Цыкл «Поры года» («Сакавік. Песня жаўранка»); К. Сен-Санс. Заалагічная фантазія «Карнавал жывёл» («Птушнік»).

Дадатковы матэрыял: Дж. Расіні. «Дуэт-буф двух катоў»; В. А. Ватагін, Я. І. Чарушын, К. К. Флёраў. Творы (на выбар); цыкл фотаздымкаў на тэму «Свет жывёл».

30. Такія розныя жывёлы (1 гадзіна).
Сімволіка вобраза жывёлы ў творах мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне вобраза жывёлы ў творах мастацтва.
Гутарка «Гербы гарадоў Беларусі».
Выкананне творчай работы «Мой хатні гадаванец» (матэрыял і тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Скульптура: помнік вераб'ю (г. Баранавічы); помнік бабру (г. Бабруйск); помнік ваўку (г. Ваўкавыск).

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: геральдыка; саломалляценне («павукі», фігуркі жывёл); сучасная беларуская кераміка; традыцыйная славянская вышыўка; гліняныя свістулькі.

Дадатковы матэрыял: Э. А. Асадаў. «Вершы пра рудога сабаку»; М. Равэль. Опера «Дзіця і чараўніцтва» («Вальс жабак»); С. Растоцкі. Мастацкі фільм «Белы Бім Чорнае вуха» (фрагмент); Р. Р. Качанаў. Анімацыйны фільм «Рукавічка»; Р. У. Давыдаў. Анімацыйны фільм «Маўтлі» (фрагмент).

МАСТАЦТВА Ў НАШЫМ ДОМЕ (3 гадзіны)

31. Наш дом – наш свет (1 гадзіна).
Дом – жыллё чалавека. Ад пячоры першабытнага чалавека да палацаў і замкаў.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва, якія адлюстроўваюць жыллё чалавека.

Параўнанне жылля чалавека ў розных краінах.
Выкананне фотаздымка арыгінальнага жыллога дома ў горадзе (пасёлку, вёсцы).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Архітэктура: віла Рамана Дэль-Казіле (востраў Сіцылія); замак Бодыям у Англіі; Мірскі замак (Рэспубліка Беларусь); Б. Ф. Растрэлі. Кацярынінскі палац у Царскім Сяле (Расія); сядзіба Хрушчовых-Селязнёвых у Маскве (Расія); Л. Марконі. Сядзіба Умястоўскіх у в. Жамыслаў (Рэспубліка Беларусь).

Жывапіс: роспіс пячор першабытнай эпохі (на выбар); фрагмент роспісу «Зараснікі з качкамі ў палёце» (Старажытны Егіпет); калідор Вялікага палявання на віле Рамана дэль-Казіле (востраў Сіцылія).

Графіка: Н. Орда. Работы на выбар.

Дадатковы матэрыял: выявы жылля чалавека ў розныя гістарычныя перыяды; фатаграфіі з цыклаў «Замкі свету», «Замкі Еўропы», «Замкі Беларусі»; работы беларускіх мастакоў, якія адлюстроўваюць архітэктурныя збудаванні Беларусі.

32. Жыллё сучаснага чалавека (1 гадзіна).
Дом сучаснага чалавека. Асаблівасці сучаснай архітэктуры.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне яркіх узораў сучаснай архітэктуры.
Дыскусія «Сучасныя дамы ў маім горадзе (пасёлку, вёсцы)».

Параўнанне жылля чалавека ў розных краінах.
Стварэнне эскіза формы дома (прадмета інтэр'ера) будучыні (аловак).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: В.А. Мазырын. Асабняк А. Марозава ў Маскве (Расія); В. Орта. Асабняк прафесара Э. Таселя ў Бруселі (Бельгія); Ле Карбюзье. Віла Савой у Пуасі (Францыя); Ф. Л. Райт. Дом над вадаспадам (ЗША); К. С. Мельнікаў. Дом архітэктара ў Маскве (Расія); Д. М. Чачулін, А. К. Расткоўскі. Жылы дом ў Маскве (Расія); Х. Сенасіян. Дом «Наўцілус» (Мексіка); У. П. Галушчанка, К. І. Кожыч. Жылы дом у Бабруйску (Рэспубліка Беларусь).

Фатаграфіі з цыкла «Незвычайныя дамы свету».

Дадатковы матэрыял: інтэр'ер архітэктурных збудаванняў рознага прызначэння (на выбар); архітэктурныя праекты З. Хадзід, Ф. Хундэртвасера, С. Боэры, К. Янга, О. Німеера, Н. Фостэра, Д. Янга.

33. Традыцыйнае народнае жыллё (1 гадзіна).

Упрыгожванне народнага жылля (ганак, дзверы, ліштва, стол, печ).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва, якія адлюстроўваюць народнае жыллё.

Відэаэкскурсія ў Беларускі дзяржаўны музей народнай архітэктуры і побыту, археалагічны музей «Бярэсце» і іншыя музеі.

Стварэнне вырабу для ўпрыгожвання дома (вышыўка, бісерапляценне, арыгамі, выцінанка).

Стварэнне эскіза вырабу (кубка, талеркі, стала) для ўпрыгожвання дома.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: традыцыйная беларуская хата; інтэр'ер беларускай хаты.

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: беларускі ручнік; выцінанка; беларускі куфар; кераміка.

Літаратура: А. І. Нафрановіч. «Ручнікі».

Дадатковы матэрыял: археалагічныя, этнаграфічныя музеі; музеі дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Беларусі; беларускія народныя песні (на выбар).

34. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу за IV чвэрць.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

35. Творчы праект (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага на працягу вучэбнага года матэрыялу.

Выстава работ (праектаў) вучняў. Прэзентацыя і абарона работ (праектаў) вучняў.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ V КЛАСА

Мець уяўленне:

аб паходжанні мастацтва;

тэматычнай разнастайнасці мастацтва;

асноўных сродках мастацкай выразнасці.

Ведаць:

асноўныя тэмы мастацтва;

асноўныя віды мастацтва.

Умець:

вызначаць тэму мастацкага твора;

дыферэнцыраваць мастацкія творы па відах мастацтва;

выказаць і абгрунтаваць свае адносіны да твора мастацтва;

увасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.

Валодаць:

навыкамі пошуку і крытычнага адбору мастацтвазнаўчай інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу.

ГЛАВА 3 ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў VI КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ (35 гадзін)

УВОДЗІНЫ (1 гадзіна)

1. «Вечныя» тэмы ў мастацтве (1 гадзіна).

Мастацтва як спосаб пазнання і адлюстравання рэчаіснасці. Роля мастацтва ў жыцці чалавека і грамадства. Асноўныя тэмы ў мастацтве (чалавек, прырода, гісторыя). Дыялог мастацтва з глядачом (слухачом).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў, у якіх увасоблены асноўныя тэмы ў мастацтве.

Дыферэнцыяцыя мастацкіх твораў па тэмах мастацтва.

Вуснае сачыненне «Мая любімая тэма ў мастацтве».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: піраміда Хеопса; старажытная Пальміра (Сірыя); Ф. А. Шлютэр. Замак Гагенцолерн (Германія); касцёл Нараджэння Панны Марыі (г. п. Відзы Браслаўскага раёна Віцебскай вобласці).

Жывапіс: Рафаэль. «Мадонна са шчыглом»; В. Ван Гог. «Зорная ноч»; І. І. Шышкін. «Ручай у лесе (на касягоры)»; З. Я. Серабракова. «За сняданкам»; Ю. М. Пэн. «Вуліца ў Віцебску»; В. К. Бялыніцкі-Біруля. «Восеньскі пейзаж»; Р. У. Кудрэвіч. «Сяброўкі».

Графіка: наскальныя малюнкi; А. М. Кашкурэвіч. Ілюстрацыі да казак Г. Х. Андэрсана; В. А. Ватагін (на выбар).

Музыка: Э. Грыг. «Танец Анiтры» з музыкі да драмы «Пер Гюнт» Г. Ібсена.

ЯК УЛАДКАВАНА МАСТАЦТВА (4 гадзіны)

2. Віды і жанры мастацтва (1 гадзіна).

Паняцці «мастацтва», «віды і жанры мастацтва».

Прасторавыя віды мастацтва (архітэктура, выяўленчае, дэкаратыўна-прыкладное мастацтва). Часавыя віды мастацтва (музыка, літаратура). Танец як прасторава-часавы від мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва розных відаў і жанраў.

Дыферэнцыяцыя мастацкіх твораў па відах і жанрах мастацтва.

Выкананне малюнка ў адным з жанраў выяўленчага мастацтва.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: палацава-паркавы комплекс «Цвінгер» (Германія); фантан Трэві ў Рыме (Італія); касцёл Божага Провіду ў Слабодцы (Рэспубліка Беларусь).

Жывапіс: М. Сар’ян. «Макі»; А. Г. Венецыянаў. «Дзяўчына ў хустцы»; А. М. Герасімаў. «Півоні»; К. І. Качан. «Зіма ў Навагрудку».

Графіка: В. А. Сяроў. «Партрэт балерыны Т. П. Карсавінай»; А. А. Астаповіч. «Зіма».

Скульптура: З. К. Цэрэтэлі. «Вялікія майстры (П. Пікаса, А. Мадзільяні, М. Шагал, А. Маціс, В. Ван Гог)»; К. У. Селіханаў. «Муза оперы»; М. М. Антакольскі. «Нестар-летапісец».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: Р. Кусцюр’е. Збан; А. Маркерон. Блюда; мэбля ў стылі буль, па выбары (Францыя); івянецкая кераміка.

Музыка: Ф. Мендэльсон. «Венецыянская баркарола» з фартэпіяннага цыкла «Песні без слоў»; Я. А. Глебаў. Харэаграфічная навела «Мушкецёры».

3. Вучымся разумець выяўленчае мастацтва (1 гадзіна).

Сродкі мастацкай выразнасці.

Жывапіс (колера, каларыт), графіка (кропка, лінія, пляма), скульптура (аб’ёмная мадэліроўка).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў выяўленчага мастацтва.

Параўнанне сродкаў мастацкай выразнасці жывапісу, графікі, скульптуры.

Выкананне творчай работы ў адным з відаў выяўленчага мастацтва (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Рэмбрант. «Мастак у майстэрні»; П. Мандрыян. «Кампазіцыя з чырвоным, сінім і жоўтым»; Н. С. Ганчарова. «Паўлін пад яркім сонцам. Стыль егіпецкі»; вітражы (на выбар); мазаіка (на выбар).

Скульптура: Р. Монці. «Мармуровы вэлюм»; А. А. Анікейчык. «Мінчанка».

Графіка: Х. Грыс. «Нацюрморт з гітарай»; А. Маціс. «Аўтапартрэт»; Эль Лісіцкі. «Забіяка»; В. У. Ядэмскі. «Дзьмухаўцы»; М. М. Жукаў. «Навошта вучыцца?».

4. Вучымся разумець архітэктурную, музычную і дэкаратыўна-прыкладную мастацтва (1 гадзіна).

Архітэктурная (кампазіцыя, маштаб, прапорцыі).

Музыка (гук, рытм), літаратура (слова).

Дэкаратыўна-прыкладная мастацтва (форма, матэрыял, дэкор).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне архітэктурных пабудов, твораў музычнага і дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

Гутарка «Сродкі мастацкай выразнасці розных відаў мастацтва».

Выкананне вырабу дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва з арыгінальным арнамантам.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурная: сабор у Сіене (Італія); замак Бутрон у пас. Гатыка (Іспанія); бізнес-цэнтр у Альшвілі (Швейцарыя); культурны цэнтр Гейдара Аліева ў Баку (Азербайджан); палац Пуслоўскіх у в. Косава (Рэспубліка Беларусь); ратуша ў Нясвіжы (Рэспубліка Беларусь); будынак драматычнага тэатра ў Гродне (Рэспубліка Беларусь).

Музыка: Ф. Ліст. Эцюд «Шум лесу»; Г. Гарэлава. «Дыялог з захадам» (музыка для кельцкай арфы і 22 бакалаў, напоўненых дажджавой вадой), «Прыгаворка» (канцэрт для габоя з аркестрам, 3 частка).

Дэкаратыўна-прыкладная мастацтва: прыклады дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва розных краін свету (на выбар).

5. Вобраз Творцы ў мастацтве (1 гадзіна).

Творчы працэс як тэма ў мастацтве. Атрыбуты мастацтва. Абагульнены вобраз Творцы ў мастацкіх творах розных відаў мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва, у якіх адлюстраваны творчы працэс.

Гутарка аб творчых прафесіях.

Выкананне эскіза эмблемы (лагатыпа) аднаго з відаў мастацтва.

Выкананне аўтапартрэта (матэрыял і тэхніка па выбары).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: К. Врэдэнбург. «Мастак Ян Бекер за працай»; Л. В. Пастэрнак. «Мукі творчасці»; Г. Г. Вінаградава. «Белая лебедзь»; Н. Ланкрэ. «Партрэт танцоўшчыцы Камарго»; М. Іванова-Ачарэт. «Дзеці. Лялечны тэатр»; В. Ваньковіч. «Аўтапартрэт»; М. З. Шагал. «Віяланчэліст».

Графіка: Рэмбрант. «Аўтапартрэт»; А. М. Лаўрухін. «Пушкін. Яўгеній Анегін».

Скульптура: П. К. Клод. Помнік І. А. Крылову; В. І. Мухіна. Помнік П. І. Чайкоўскаму; С. Далі. «Сюррэалістычнае п'яніна»; С. Т. Канёнкаў. «Паганіні»; Ю. М. Фірсанаў. «Антракт»; У. І. Жбанаў. «Дойлід».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: майсенскі фарфор, фарфор савецкага перыяду на тэму мастацкай творчасці (на выбар).

ДЫЯЛОГІ Ў МАСТАЦТВЕ (3 гадзіны)

6. Дыялог мастацтваў (1 гадзіна).

Архітэктура – «музыка ў камені». «Музычнасць і паэтычнасць» жывапісу. «Маляўнічасць» музыкі і літаратуры. «Празаічнасць і паэтычнасць» графікі. «Музычная» скульптура. Пластыка ў танцы і ў скульптуры.

Асноўныя віды дзейнасці.

Характарыстыка твораў прасторавых відаў мастацтваў з выкарыстаннем эпітэтаў, уласцівых часавым мастацтвам.

Характарыстыка твораў часавых відаў мастацтваў з выкарыстаннем эпітэтаў, уласцівых прасторавым мастацтвам.

Выкананне праекта «Дыялог мастацтваў» (тэма і віды мастацтва на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Палац Каталонскай музыкі (Барселона); палац Бельведэр (Аўстрыя); Нацыянальны акадэмічны Вялікі тэатр оперы і балета Рэспублікі Беларусь; Беларускі дзяржаўны акадэмічны музычны тэатр.

Жывапіс: К. Манэ. «Дама ў садзе Сэнт-Адрэс»; М. К. Чурлёніс. «Стварэнне свету ІХ», «Саната мора» (трыпціх).

Скульптура: А. Канова. «Танцоўшчыца»; Э. Хільтунен. Помнік Яну Сібеліусу; П. Мархаўс. «Трубадур»; Э. Трэбіна. Помнік танга.

Кніжная графіка: ілюстрацыі беларускіх аўтараў (на выбар).

Музыка: П. І. Чайкоўскі. Канцэрт № 1 для фартэпіяна з аркестрам (1 частка); М. К. Агінскі. Паланэз «Развітанне з Радзімай».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: беларуская выцінанка (на выбар); фарфор савецкага перыяду на тэму мастацтва (на выбар).

7. Садружнасць мастацтваў (1 гадзіна).

Садружнасць рукатворных і прыродных форм і фарбаў у садова-паркавых комплексах.

Садружнасць мастацтваў у сучасных масавых культурных праектах.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне і абмеркаванне прыкладаў узаемадзеяння розных вiдаў мастацтва.

Гутарка «Мая самая незвычайная сустрэча з мастацтвам».

Конкурс на самую арыгiнальную iдэю мастацкага праекта (выставы, канцэрта, фестывалю) у сваім рэгіёне.

Прыкладны мастацка-iлюстрацыйны матэрыял.

Архiтэктурa і манументальна-дэкаратыўнае мастацтва: палацава-паркавы ансамбль «Версаль» (Францыя); палац Сан-Сусi ў загарадным комплексе (Патсдам); палацава-паркавы ансамбль «Пецяргоф» (Расiя); Кржыжыкавы фантаны (Чэхiя); палацава-паркавы ансамбль у г. Нясвiжы (Рэспублiка Беларусь).

Лiтаратурна-музычныя кампазiцыi: цыкл «Казкi з аркестрам» (на выбар) (Расiя).

Масавыя праекты (Рэспублiка Беларусь): фестываль опернага і балетнага мастацтва «Вечары Вялiкага тэатра ў замку Радзiвiлаў»; фестываль беларускай песнi і паэзii; мастацкi праект «Музей усiх муз»; Мiжнародны фестываль мастацтваў «Славянскi базар у Вiцебску».

8. Сiнтэз мастацтваў (1 гадзiна).

Iдэя сiнтэзу сродкаў мастацкай выразнасцi розных вiдаў мастацтва (архiтэктурa, выяўленчае і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва, музыка, лiтаратура, харэаграфiя).

Сiнтэтычныя вiды мастацтва (тэатр, цырк, кiно).

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне і абмеркаванне твораў тэатральнага, цыркавога і кiнамастацтва.

Гутарка «Сiнтэз у мастацтве – гэта...».

Запаўненне таблiцы «Сродкi выразнасцi ў сiнтэтычных вiдах мастацтва».

Прыкладны мастацка-iлюстрацыйны матэрыял.

Тэатр: «Чароўная лямпа Аладзiна», «Прыгоды Бурацiна». Спектаклi Дзяржаўнага акадэмічнага цэнтральнага тэатра лялек С. В. Абрацова (Расiя); А. У. Рабаконь. Музычны тэлеспектакль «Алi-баба і сорак разбойнiкаў».

Кiно: Б. У. Рыцараў. Мастацкi фiльм «Чароўная лямпа Аладзiна»; Ф. С. Хiтрук. Анімацыйны фiльм «Канiкулы Банiфацыя»; цыркавыя паказы (на выбар).

Выяўленчае мастацтва: С. А. Бандарэнка. Скульптуры каля Беларускага дзяржаўнага цырка (Рэспублiка Беларусь); I. Я. Бiлiбiн. Iлюстрацыi да казкi «Дыван-самалёт».

9. Творчы ўрок (1 гадзiна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхнiка на выбар).

СВЯТА Ў ЖЫЦЦI ЛЮДЗЕИ (2 гадзiны)

10. Святы ў розных культурах свету (1 гадзiна).

Паходжанне свят у розных культурах свету.

Асаблiвасцi каляндарных, рэлігiйных, нацыянальных, дзяржаўных, сямейных свят.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва на тэму свята.

Гутарка «Незвычайныя святы, якiя я ведаю».

Выкананне вiншавальнай паштоўкi «Свята майго горада (вёскi, пасёлка)», «Дзень нараджэння».

Прыкладны мастацка-iлюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: П. Мiлер. «Майскае дрэва»; М. П. Багданаў-Бельскi. «Iмянiны настаўнiцы»; А. А. Пластаў. «Велiкодны нацюрморт»; Э. П. Паноў. «Светлае Хрыстова Уваскрэсенне».

Графіка: Л. М. Бём. Віншавальныя паштоўкі да сямейных свят (на выбар).
Фестывалі і карнавалы ў Італіі, Шатландыі, Германіі, Бразіліі, Нідэрландах (відэафрагменты на выбар).
Дзяржаўныя святы ў Рэспубліцы Беларусь (відэафрагменты на выбар).

11. Таемства народных свят (1 гадзіна).
Каляндарныя святы славян: цыклічнасць, сувязь з прыродай.
Святы «Гуканне вясны», «Купалле», «Каляды», «Масленіца» і іншыя.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва на тэму народнага свята.
Гутарка «Незвычайныя абрады, якія я ведаю».
Выкананне распісу велікоднага яйка (пісанкі).
Падрыхтоўка сцэнарыя каляндарнага свята (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Жывапіс: Б. М. Кустодзіёў. «Масленіца»; Н. Лавіцкая-Ярмолава. Дыптых «Гуканне вясны»; В. В. Архіпава. «Калядныя калядкі»; М. М. Філіповіч. «На Купалле»; Г. Д. Сілівончык. «Каляда», «Самая зорная ноч», «Шпакі прыляцелі».
Графіка: Л. М. Бём. Віншавальныя паштоўкі да каляндарных свят (на выбар).
Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: калядныя маскі і атрыбуты «Калядная зорка» («Калядная зорка», «Каза», «Бусел» і іншыя); цацкі-свістулькі; серыя манет «Святы і абрады беларусаў».
Музыка: беларускія народныя абрадавыя песні (на выбар).
Беларускія народныя святы: відэафрагменты на выбар.

ТЭАТР БАЧНЫ І НЯБАЧНЫ (7 гадзін)

12. Паходжанне тэатра (1 гадзіна).
Вытокі тэатра. Уладкаванне старажытнагрэчаскага тэатра.
Трагедыя і камедыя як асноўныя тэатральныя жанры.

Асноўныя віды дзейнасці.
Відэаэкспедыцыя ў старажытнагрэчаскі тэатр.
Гутарка «Як выглядаў акцёр у старажытнагрэчаскім тэатры».
Параўнанне ўладкавання старажытнагрэчаскага і сучаснага тэатраў.
Выкананне маскі (эскіза маскі) для сучаснага спектакля.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Выявы антычных тэатраў; відэафільмы пра старажытнагрэчаскі тэатр; маскі акцёраў старажытнагрэчаскага тэатра; выявы акцёраў і тэатральных сцэн у антычным мастацтве.

13–15. Вучымся разумець тэатральнае мастацтва (3 гадзіны).
Драматургічны твор (п'еса) як аснова драматычнага спектакля.
Тэатральны паказ як вынік калектыўнай творчасці. Роля рэжысёра, сцэнографа, акцёра. Музычна-шумавое і светлавое афармленне спектакля.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў тэатральных паказаў.
Характарыстыка аднаго з персанажаў п'есы (на выбар): характар, знешні выгляд, учынкi.
Параўнанне інсцэніроўкі з літаратурнай крыніцай (на выбар).
Стварэнне інсцэніроўкі (твор на выбар, групавая работа).
Выкананне эскіза касцюма (грыму) персанажа.
Выкананне эскіза дэкарацыі.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Відэафрагменты тэатральных паказаў (на выбар).
Эскізы касцюмаў, дэкарацый да спектакляў беларускіх тэатраў.
Музычна-шумавое афармленне спектакляў беларускіх тэатраў.

16. Творчы ўрок (1 гадзіна).
Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.
Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

17. Як уладкаваны сучасны тэатр? (1 гадзіна.)
Глядзельная зала і сцэна.
Закулісная частка тэатра. Асноўныя тэатральныя прафесіі.
Мастацтва быць глядачом.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў тэатральных паказаў.
Наведванне (відэаэкскурсія) закуліснай часткі тэатра.
Гутарка-разважанне «З кім з работнікаў закуліснай часткі тэатра я хацеў бы пазнаёміцца».
Арганізацыя сцэнічнай прасторы ў школе (клас, фае, зала і іншыя).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Відэафрагменты тэатральных паказаў (на выбар).
Відэафрагменты пра асаблівасці тэатральных прафесій і рэпетыцый спектакляў, магчымасці сцэны (на выбар).

18. Тэатр лялек (1 гадзіна).
Першыя тэатральныя лялькі. Асаблівасці ляльнага спектакля. Упраўленне лялькамі.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў тэатральных паказаў ляльнага тэатра.
Наведванне (відэаэкскурсія) тэатра лялек.
Характарыстыка персанажа ляльнага спектакля: асаблівасці і сродкі ўвасаблення.
Гутарка «Чым падобныя і чым адрозніваюцца персанажы драматычнага і ляльнага спектакляў».
Выраб лялькі (матэрыял, тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Відэафрагменты спектакляў тэатра лялек (на выбар).

19. Музыканы тэатр: опера і балет (1 гадзіна).
Сродкі выразнасці ў оперы і балете. Лібрэта як аснова музыкальнага тэатра.
Рэжысёр, кампазітар, балетмайстар і выканаўца ў музычным спектаклі. Дэкарацыі і касцюмы ў музычным тэатры. Значэнне дырыжора і аркестра ў спектаклі.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў паказаў тэатра оперы і балета.
Наведванне музыкальнага тэатра. Экскурсія (відэаэкскурсія) у Вялікі тэатр Беларусі.
Гутарка «Чым падобныя і чым адрозніваюцца персанажы драматычнага і музыкальнага спектакляў».
Характарыстыка аднаго з персанажаў спектакля оперы (балета): знешні выгляд, характар, паводзіны, сродкі ўвасаблення.
Музычнае афармленне падрыхтаванай на папярэдніх уроках інсцэніроўкі. Музыкальная характарыстыка дзеючых асоб.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Музычныя спектаклі (відэафрагменты): М. А. Рымскі-Корсакаў. Опера «Снягурачка»; П. І. Чайкоўскі. Балет «Шчаўкунок»; С. С. Пракоф'еў. Балет «Папялушка».

КІНО – ДЗЯСЯТАЯ МУЗА (7 гадзін)

20. Паходжанне кінамастацтва (1 гадзіна).

Тэатр ценяў. Першыя кінаапараты. Першыя фільмы.

Гук і колер у кіно.

Асноўныя віды дзейнасці.

Азнямленне з першымі спробамі фіксацыі руху.

Прагляд і абмеркаванне фрагментаў першых фільмаў у гісторыі сусветнага кіно.

Дыскусія «Што страціла і што набыло кіно са з'яўленнем гуку і колеру».

Стварэнне «цуда-нататніка» (або таўматропа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Тэатр ценяў; Э.-Г. Робертсан. Спектакль «Шкілет» (фатаграфія).

Кінафрагменты (на выбар): браты Люм'ер. «Прыбыццё цягніка», «Паліты палівальшчык»; Б. Кітан. «Пудзіла»; Ж. Мельес. «Падарожжа на Месяц»; Г. Лойд. «Нарэшце ў бяспецы»; Дж. Сміт. «Бабуліна павелічальнае шкло»; Ч. Чаплін. «Маль», «Агні вялікага горада»; В. Флемінг. «Чараўнік краіны Оз».

21–22. Ігравое (мастацкае) кіно (2 гадзіны).

Літаратурны і кінасцэнарый. Значэнне рэжысёра, кінааператара і мастакоў (пастаноўшчыка, касцюмера, грымёра) у стварэнні кінаобраза. Майстэрства акцёра ў кіно. Этапы працы над фільмам.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне кінафрагментаў мастацкага кіно.

Віртуальнае наведванне здымачнай пляцоўкі.

Гутарка «Агульнае і рознае ў літаратурным і кінасцэнарый».

Абмеркаванне асноўных кінапрафесій.

Выкананне раскадроўкі на свабодную тэму.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Кінафрагменты (на выбар): Э. Портэр. «Вялікае аграбленне цягніка»; Ю. В. Тарыч. «Лясная быль»; Р. А. Быкаў. «Пудзіла»; С. С. Гаварухін. «Радасці і смутак маленькага лорда»; А. Н. Міта. «Казка падарожжаў»; В. С. Бычкоў. «Здабытак рэспублікі»; Ф. С. Хітрук. «Фільм, фільм, фільм»; Л. А. Нячаеў. «Руды, сумленны, закаханы»; А. В. Турава. «КіндэрВілейскі прывід».

23–24. Вучымся разумець кіно (2 гадзіны).

Дзеянне як галоўны сродак выразнасці ў кінамастацтве. Выява і гук у фільме. Роля мантажу ў кінакарціне. Асаблівасці дэкарацый, касцюмаў і грыву ў кіно.

Чараўніцтва спецэфектаў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне фрагментаў, у якіх яскрава выяўляюцца сродкі выразнасці кіно.

Экскурсія (відэаэкскурсія) на Нацыянальную кінастудыю «Беларусьфільм».

Конкурс «Хто назаве больш песень з кінафільмаў?».

Дыскусія «Які сродак выразнасці ў кіно самы галоўны?» («Навошта патрэбны мантаж у кіно?», «Кіно са спецэфектамі і без...»).

Выкананне эскіза касцюма (грыву) для персанажа фільма.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Кінафрагменты: на выбар.

25. Анімацыйнае кіно (1 гадзіна).

Першыя анімацыйныя фільмы.

Маляванія і аб'ёмныя персанажы. Арыгінальныя аўтарскія тэхналогіі ў анімацыі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Прагляд і абмеркаванне фрагментаў анімацыйных фільмаў.

Распрацоўка сюжэта анімацыйнага фільма.

Выкананне эскіза персанажа анімацыйнага фільма па распрацаваным сюжэце (групавая работа).

Музычная характарыстыка персанажа.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Кінафрагменты: Э. Рэйно. «Бедны П'еро»; Э. Коль. «Фантасмагорыя»; Дж. С. Блэктан. «Камічныя фазы смешных твараў»; В. А. Старэвіч. «Страказа і Мурашка»; І. П. Іваноў-Вано. «Казка пра мёртвую царэўну і сем асілкаў», «Сеча пры Кержанцы»; Г. Я. Бардзін. «Адажыя»; У. Дысней (на выбар); іншыя.

26. Анімацыйнае кіно беларускіх майстроў (1 гадзіна).

Беларускія анімацыйныя праекты. Беларускія аніматары.

Галерэя анімацыйных персанажаў, створаных беларускімі майстрамі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Прагляд і абмеркаванне фрагментаў анімацыйных фільмаў беларускіх аўтараў.

Віртуальная прагулка па студыі анімацыйных фільмаў на Нацыянальнай кінастудыі «Беларусьфільм».

Замалёўка анімацыйнага персанажа ў розных фазах руху.

Падрыхтоўка мультвіктарыны.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Анімацыйныя фільмы беларускіх майстроў (на выбар).

27. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

МАСТАЦТВА «НА КОНЧЫКАХ ПАЛЬЦАЎ» (6 гадзін)

28–29. Фатаграфія як від мастацтва (2 гадзіны).

Першыя спробы стварэння фатаграфіі. Асаблівасці фатаграфіі як віда мастацтва. Дакументальная і мастацкая фатаграфія.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і параўнанне дакументальнай і мастацкай фатаграфіі.

Дыскусія «Фатаграфія XIX і XXI стагоддзяў: падабенства і адрозненне».

Выкананне фотакалажа (тэма на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Ж. Ньепс. «Выгляд з акна на Le Gras»; Дж. Максвел. «Трохколерны бант»; Р. Медэр. «Начныя маланкі над Гранд-Каньёнам», «Шарль Годфры пралятае праз Трыумфальную арку ў Парыжы на сваім самалёце «Nieuport 11» 7 жніўня 1919 года»; Ф. Халсман. «Сальвадор Далі з коткамі»; фатаграфіі С. М. Пракудзіна-Горскага, Я. Булгака, Л. Дашкевіча (на выбар); В. В. Малышчыц. Праект «Беларусь: у абдымках зорак»; фатаграфіі сучасных фотамастакоў (на выбар).

30–31. Тэлебачанне (2 гадзіны).

Асаблівасці тэлевізійнага адлюстравання: «эфект прысутнасці».
Інфармацыйныя, пазнавальныя і забаўляльныя тэлеперадачы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Прагляд і абмеркаванне фрагментаў папулярных тэлепраектаў.

Гутарка: «Кінематограф і тэлебачанне: агульнае і рознае».

Падрыхтоўка праекта тэлеперадачы (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Тэлеперадачы: на выбар.

32–33. Камп'ютарнае мастацтва (2 гадзіны).

Камп'ютар як інструмент мастака.

Камп'ютарная графіка. Камп'ютарная анімацыя. Камп'ютарная музыка. Сучасныя тэхналогіі ў кінематографе.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне твораў, створаных пры дапамозе лічбавай тэхнікі.

Дыскусія: «Камп'ютарнае мастацтва: за і супраць».

Падрыхтоўка эскіза прадмета (паштова марка, паштоўка, этыкетка) на тэму мастацтва з дапамогай графічнага рэдактара.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Творы на выбар.

34. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

Выкананне творчай работы (матэрыял і тэхніка на выбар).

35. Паўтарэнне і абагульненне. Творчы праект (1 гадзіна).

Асноўныя тэмы ў мастацтве.

Асноўныя віды і жанры мастацтва.

Сінтэтычныя віды мастацтва.

Выстава работ (праектаў) вучняў.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ VI КЛАСА

Мець уяўленне:

пра паходжанне мастацтва;

ролю і месца мастака ў свеце мастацкай культуры;

тэматычную разнастайнасць мастацтва;

месца і ролю мастацтва ў жыцці чалавека, сям'і, грамадства;

асаблівасці нацыянальнай культуры.

Ведаць:

асноўныя тэмы мастацтва;

асноўныя віды і жанры мастацтва;

асноўныя сродкі мастацкай выразнасці ў розных відах мастацтва.

Умець:

вызначаць тэму мастацкага твора;

дыферэнцыраваць творы па відах і жанрах мастацтва;

выказаць і абгрунтаваць свае адносіны да твора мастацтва;

выяўляць асацыятыўныя сувязі мастацкага твора з жыццядзейнасцю чалавека, навакольным светам;

увасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.

Валодаць навыкамі пошуку і крытычнага адбору інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу.

ГЛАВА 4

ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў VII КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ

(35 гадзін)

У ПОШУКАХ ПРЫГАЖОСЦІ: МАСТАЦТВА ПЕРШАБЫТНЫХ ЧАСОЎ (5 гадзін)

1. Мастацтва першабытнай эпохі: пасланне нашчадкам (1 гадзіна).

З’яўленне мастацтва. Сінкрэтызм першабытнай культуры. Міф – аснова першабытных уяўленняў пра свет.

Першыя наскальныя выявы як праява творчай дзейнасці першабытнага чалавека. Выявы слядоў рук.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне артэфактаў першабытных часоў.

Дыскусія «Чаму папулярныя міфы».

Выкананне піктаграмы на зададзенай тэме (на выбар).

Выкананне малюнка (тэма на выбар) у стылістыцы першабытнага мастацтва.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Роспісы пячоры Ласко (Францыя). Прыклады грабенчата-ямкавай керамікі. Каралі з Дольніх Вестаніц (Паўднёвая Маравія, Чэхія). Наскальныя малюнкi з пячоры Альтамiра (Іспанія). Прыклады адбіткаў рук. Наскальныя малюнкi (пячора Руфiньяк, Францыя). Сунгiрскi конiк (Уладзiмiрская вобласцi, Расія). «Бiзон, якi аблiзвае свой бок» (пячора Ла-Мадлен, Францыя). Галава жывёлы на абломку аленевага рога (пячора Пекарна, Чэхія).

2. Сюжэты і вобразы першабытных выяў (1 гадзіна).

Скульптурныя выявы жывёл як частка рытуалу. Натуралістычнасць і праўдзiвасць выяў жывёл у пячорных роспісах і малюнках.

Увасабленне вобраза чалавека ў скульптуры. Палеалітычныя Венеры як сімвал урадлівасці. Ідалы як частка рытуальнай прасторы. Феномен і загадка кікладскіх ідалаў. Вобраз чалавека ў роспісах пячор.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх артэфактаў першабытных часоў.

Параўнанне асаблівасцей увасаблення вобраза жывёлы і чалавека (на выбар) у творах мінулага і сучаснасці.

Выкананне жывапіснай кампазіцыі з выявай адной або некалькіх жывёл у стылістыцы наскальнага жывапісу.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Выявы жывёл на сценах пячор Шавэ і Ласко (Францыя). «Алені, якія пераходзяць цераз раку», гравіроўка на розе (грот Лартэ, Францыя). Скульптура «Мядзведзь» (пячора Мантэспан, Францыя). Прыклады палеалітычных Венер. Венера з Касцёнак (Расія). Вялікі Шыгiрскi ідал (Свярдлоўская вобласць, Расія). «Ідалы» з Кiкладскiх астравоў, фрагменты роспісаў (цясніна Тасiлiн-Аджэр, Алжыр).

3. Асваенне прасторы: зараджэнне архітэктурны (1 гадзіна).

Узаемадзеянне чалавека з навакольнай прасторай. Асаблівасці першабытных архітэктурных першаэлементаў. Жыллё першабытнага чалавека. Зямлянкі, паўзямлянкі. Стаянкі, паселішчы, гарадзішчы.

Культавая архітэктурa. Пахаванні: грабніцы і курганы. Мегалітычныя збудаванні (менгіры, дальмены, вішапы, кромлехі). Стоўнхендж: загадкі і версіі паходжання.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне архітэктурных збудаванняў першабытных часоў.

Конкурс на найбольш цікавую версію паходжання дальменаў (групавая работа).

Параўнанне архітэктурных збудаванняў першабытнай эпохі ў розных рэгіёнах.

Выкананне эскізнага малюнка сучаснага дома з элементамі жылля першабытнага чалавека.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Менгіры (Францыя). Дальмены (Заходні Каўказ). Дальмены (Францыя). Кромлех Стоўнхендж (Англія). Вішапы (Аждаха-юрт, Гегамскі хрыбет, Арменія).

Першабытнае мастацтва на беларускіх землях (2 гадзіны).

4. Мастацтва першабытных часоў на беларускіх землях (1 гадзіна).

Мастацтва першабытных часоў як адлюстраванне светапогляду першабытнага чалавека. Прыклады старажытнай пластыкі са стаянак на тэрыторыі Беларусі. Увасабленне вобразаў жывёлы і чалавека ў вырабах з косці і дрэва. Арнаментация керамікі. Творы ювелірнага мастацтва.

5. Паганская культура на беларускіх землях (1 гадзіна).

Культавыя збудаванні і манументальная скульптура. Мастацкая культура этнічных супольнасцей крывічоў, дрыгавічоў і радзімічаў. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: ювелірныя вырабы, дробная пластыка.

Працы сучасных мастакоў-керамістаў, жывапісцаў, натхнёных узорами старажытнага мастацтва і беларускай міфалогіі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Складанне апавядання-апісання вобразаў Вялеса, Перуна, Ярылы.

Гутарка «У якіх абрадах ці святах я ўдзельнічаў».

Наведванне краязнаўчага музея свайго рэгіёна.

Выкананне эскіза цацкі або бірулькі па матывах зааморфнай пластыкі (матэрыял і тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Гравіраванія арнаментам пласціны з палеалітычнай стаянкі Юравічы. Гравіраваная костка з выявай жывёлы з мезалітычнай стаянкі Азёрнае. Неалітычная гравіраваная выява чалавека са стаянкі Азёрнае-2. Прадметы, знойдзеныя на неалітычнай стаянцы Асавец (статуэткі лася, змейкі, галава качачкі, антрапаморфныя выявы з косці і дрэва). Шклоўскі ідал, Слоніўскі ідал, Даўгінаўскі ідал.

Фрагменты керамікі старажытных археалагічных культур на тэрыторыі Беларусі. Арнаментаваныя кераміка і прылады працы бронзавага веку. Упрыгажэнні жалезнага веку з меднага сплаву: фібулы, лунніцы, бранзалеты і іншыя.

Упрыгажэнні племянных аб'яднанняў: скроневыя кольцы, фібулы, грыўні. Металічныя і касцяныя падвескі ў выглядзе жывёл. Упрыгажэнні са шкла.

Палеалітычнае жыллё на стаянцы Юравічы. Гарадзішчы жалезнага веку (гарадзішча Нікадзімава). Культывае збудаванне на возеры Янава.

МАСТАЦТВА, ЗАСТЫЛАЕ НА ТЫСЯЧАГОДДЗІ: СТАРАЖЫТНЫ ЕГІПЕТ (4 гадзіны)

Царства вечнасці: сюжэты і вобразы ў выяўленчым мастацтве Старажытнага Егіпта
(3 гадзіны)

6. Ідэі вечнага жыцця ў старажытнаегіпецкай архітэктуры (1 гадзіна).

Рытуальна-магічныя асновы мастацтва Старажытнага Егіпта. Старажытнаегіпецкія грабніцы. Эвалюцыя формы пірамід. Піраміды ў Гізе. Сувязь фігур сфінксаў з комплексам пірамід. Храмы Амона-Ра ў Карнаку і Луксоры.

7. Сюжэты і вобразы ў выяўленчым мастацтве Старажытнага Егіпта (1 гадзіна).

Мастацкі канон у выяўленчым мастацтве Старажытнага Егіпта. Адлюстраванне рэальнага жыцця і прадметнага свету ў роспісе грабніц. Памінальныя статуі як лепшыя ўзоры старажытнаегіпецкага партрэта. Статуі пісараў.

8. Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва Старажытнага Егіпта (1 гадзіна).

Егіпцяне – умелыя майстры-рамеснікі. Напрамкі дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва Старажытнага Егіпта: кераміка, фаянс, шкловытворчасць, разьба па камені і дрэве. Прыклады ранніх помнікаў старажытнаегіпецкіх мастацкіх рамёстваў – посуд, адзенне, упрыгажэнні і амулеты. Мастацкія скарбы грабніцы Тутанхамона.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў выяўленчага мастацтва Старажытнага Егіпта.

Складанне партрэтнай галерэі старажытнаегіпецкіх багоў.

Падрыхтоўка прэзентацыі «Падарожжа па Егіпце» або «Дзе я хацеў бы пабываць у Егіпце».

Замалёўка-рэканструкцыя храма Амона-Ра ці іншага.

Складанне табліцы «Асаблівасці мастацкага канону ў старажытнаегіпецкім мастацтве».

Замалёўка фігуры фараона ў адпаведнасці з канонам (тэхніка на выбар).

Выкананне эскіза прадмета дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва (посуду, мэблі і іншых) у стылістыцы старажытнаегіпецкіх майстроў.

Праект-даследаванне «Якія дасягненні старажытнаегіпецкай культуры выкарыстоўвае сучасны чалавек» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: піраміда фараона Джосера (Сакара); піраміды Хеопса, Хефрэна і Мікерына (Гіза); Вялікі Сфінкс фараона Хефрэна (Гіза); храм царыцы Хатшэпсут (Дэйр эль-Бахры); храм Амона (Карнак); храм Амона (Луксор); алея сфінксаў (Карнак).

Жывапіс: выявы бога Асірыса. Фрагменты з «Кнігі мёртвых»; суд Асірыса, папірус Ані; роспіс з грабніцы «Паляванне ў нільскіх зарасніках» (Фівы); роспіс з грабніцы Хнумхатэпа «Збор пладоў» (Бэні-Хасан); роспіс у грабніцы «Егіпецкія сяляне, якія збіраюць папірус» (Дэйр эль-Медынэ); роспіс з грабніцы Хнумхатэпа «Кармленне антылоп» (Бэні-Хасан).

Скульптура: статуя фараона Хефрэна (Гіза); статуі фараона Рахатэпа і яго спадарожніцы Нафрэт (Мейдум); статуя Ранафера з грабніцы ў Сакары; «Нубійскія воіны», драўляныя скульптуры з грабніцы ў Сеуце; статуі фараона Аменхатэпа III (Фівы); рэльеф «Эхнатон з сям'ёй» (Ахетатон); рэльеф «Дачка Эхнатона з мужам» (Ахетатон); Тутмес. Бюст царыцы Неферціці (Ахетатон); статуя пісара Каі (Сакара).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: каменная пасудзіна ў выглядзе качкі; пектараль Сенусерта III (золата, біруза, лазурит, сердалік); падвеска з выявай жука-скарабея; куфэрак з грабніцы Тутанхамона (Фівы); алебастравая пасудзіна з грабніцы Тутанхамона (Фівы); залаты трон Тутанхамона; залатая пахавальная маска Тутанхамона (Фівы); сандалі фараона Тутанхамона; фаянсавая статуэтка «Гіпапатам»; шклянны флакон.

9. Загадкі Старажытнага Егіпта: літаратура і музыка (1 гадзіна).

Старажытнаегіпецкая міфалогія. Старажытнаегіпецкія апавяданні і казкі. Рэлігійныя гімны і павучанні як асноўныя жанры літаратуры. Іерогліфы – аснова старажытнаегіпецкага пісьменства.

Узаемазвязь музычнага мастацтва з рэлігійнымі абрадамі, масавымі святкаваннямі. Музычныя інструменты.

Выявы пісараў і музыкаў у скульптуры і жывапісе.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў Старажытнага Егіпта.

Гутарка-абмеркаванне спосабу жыцця егіпцяніна старажытных часоў.

Конкурс на лепшы малюнак егіпецкіх іерогліфаў (матэрыял на выбар).

Праект-даследаванне «Якія дасягненні старажытнаегіпецкай культуры выкарыстоўвае сучасны чалавек» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Скульптура: статуя пісара Каі з грабніцы (Сакара); стэла егіпецкай прынцэсы Неферэціябет з грабніцы з іерогліфамі (Гіза); рэльеф «Сляпы арфіст» з грабніцы Паатэнемхеба (Сакара).

Жывапіс: роспіс з грабніцы Рэхміра «Музыкі» (Фівы); роспіс з грабніцы Нахта «Сляпы арфіст» (Фівы).

Літаратура: папірус «Сказание Синухе» (сюжэт); папірус «Сказка о потерпевшем кораблекрушение» (сюжэт).

МАСТАЦТВА ПРАЗ ТЫСЯЧЫ ГАДОЎ: СТАРАЖЫТНЫ ЁСХОД (8 гадзін)

Фантастычныя вобразы ў мастацтве Месапатаміі (4 гадзіны)

10. Шумеры: цывілізацыя гліны (1 гадзіна).

Асаблівасці цывілізацыі шумераў: гарадская культура, развіццё пісьменства і рамёстваў. «Эпас о Гильгамеше» – найстаражытнейшы твор літаратуры, паэма пра сяброўства і подзвігі. Архітэктурна шумераў: палацы, храмы, храмавыя вежы-зікураты. Скульптура: выявы жывёл, багоў, цароў. Майстэрства рамеснікаў у рабоце з глінай, каменем, каштоўнымі матэрыяламі. Музычныя інструменты шумераў – сведчанне найстаражытнейшай музычнай культуры.

11. Мастацтва Вавілона (1 гадзіна).

Старажытнававілонскае мастацтва як узор развіцця шумерскіх традыцый. Стэлы як помнікі манументальнага мастацтва. Круглыя скульптуры. Асаблівасці новававілонскай архітэктурны. Стварэнне найбуйнейшага гарадскога і палацава-храмавага комплексу. Цуд свету «Вісячыя сады». Сінтэз архітэктурны і дэкаратыўнага мастацтва. Творы дэкаратыўна-прыкладнага мастацтва.

12. Архітэктурна і мастацтва Асірыі (1 гадзіна).

Асірыйскае мастацтва – адлюстраванне ваеннай сілы і імперскай улады правіцеляў. Гарады і царскія палацы Асірыі. Сюжэты дэкаратыўных рэльефаў: сцэны бітваў, палявання, прыдворнага жыцця. Статуі асірыйскіх цароў. Выявы рэальных і фантастычных жывёл у асірыйскім мастацтве. Творы прыкладнага мастацтва: ювелірныя ўпрыгажэнні, разьба па слановай косці, вышыўка.

13. Мастацтва Старажытнага Ірана (1 гадзіна).

Вытокі стылю старажытнаіранскага (ахеменідскага) выяўленчага мастацтва. Старажытнаіранскае мастацтва – услаўленне магутнасці цара і яго дзяржавы. Своеасаблівае выкарыстанне ў Старажытным Іране мастацкай спадчыны розных культур.

Парадная палацавая архітэктурa ў Персепалі і Сузах. Сюжэты каменных рэльефаў: культавыя і прыдворныя цырымоніі, чароды воінаў і даннікаў. Тэхнікі гравіроўкі і чаканкі. Зааморфныя і раслінныя матывы ў ювелірных вырабах. Разныя каменныя пячаткі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў Месапатаміі.

Чытанне фрагментаў «Эпоса о Гильгамеше». Абмеркаванне асноўных сюжэтных ліній.

Замалёўка-рэканструкцыя «Вісячых садоў».

Праект-даследаванне «Якія дасягненні культуры Двурэчча выкарыстоўвае сучасны чалавек» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурa: Белы храм (Урук); зікурат (Ур); зікурат Этэменанкі; палац Ашурнасірапала II у Кальху (Німрудзе); палац Саргона II (Дур-Шарукін); «Вісячыя сады» (варыянты рэканструкцыі) (Вавілон); вароты багіні Іштар (Вавілон). грабніца цара Кіра; скальныя грабніцы цара Дарыя і яго пераемнікаў (Накш і Рустам); палацы ў Персепалі і Сузах.

Скульптура: «Стэла каршуноў»; галава Саргона Вялікага (Ніневія); статуя Гудзея, правіцеля Лагаша; медная статуэтка цара Ур-Намы – будаўніка зікурата (Ур); храмавая фігурка чыноўніка Эбіх-іля з Мары; статуя багіні Іштар (Мары); стэла цара Хамурапі; рэльеф «Чалавек з казлянем» з палаца цара Саргона II (Дур-Шарукін); рэльеф «Воін, які вядзе каня» з палаца Саргона II (Дур-Шарукін); статуі быкоў – шэду – з палаца цара Саргона II (Дур-Шарукін); рэльефныя кампазіцыі ў палацы Артаксеркса (Персепаль).

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: цыліндрычная пячатка Саргона; штандар з Ура; грыўна з галавамі львіц; залаты рытон.

Літаратура: прысвячальны надпіс на каменнай таблічцы з Шумера; «Эпас о Гильгамеше» (сюжэт).

Ідэалы прыгажосці ў мастацтве Старажытнай Індыі (2 гадзіны).

14. Культура Харапы як калыска старажытнаіндыйскага мастацтва (1 гадзіна).

Планіроўка гарадоў Харапы, асноўныя тыпы збудаванняў. Ганчарнае мастацтва. Каменныя пячаткі з выявамі жывёл і фантастычных істот. Вобраз чалавека ў скульптуры. Ювелірнае мастацтва.

15. Мастацтва Старажытнай Індыі (1 гадзіна).

Роля рэлігіі ў развіцці культуры Старажытнай Індыі. Літаратурныя помнікі Старажытнай Індыі як крыніца ведаў пра яе мастацкую культуру. «Сказаніе о Раме» як самы папулярны сюжэт індыйскага мастацтва. Культавая архітэктурa Старажытнай Індыі. Будыйскія ступы як захавальнікі свяшчэнных каштоўнасцей. Пячорныя храмы чайцы. Каменныя калоны Стамбха. Выявы святочных шэсцяў і цырымоній ва ўнутраным і знешнім убранні храмаў. Вобразы багоў і жывёл у скульптуры. Ювелірнае мастацтва і вырабы з бронзы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў Старажытнай Індыі.

Чытанне і пераказ сюжэта «Сказанія о Раме». Абмеркаванне асноўных сюжэтных ліній.

Гутарка «Адрозненне архітэктуры Харапы ад архітэктуры іншых краін Старажытнага свету».

Праект-даследаванне «Якія дасягненні культуры Старажытнай Індыі выкарыстоўвае сучасны чалавек» (групавая работа).

Стварэнне эскіза пакрывала з індыйскімі дэкаратыўнымі матывамі (сланы, узор «індыйскі агурок» і іншыя). Абмеркаванне работ.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: ступа (Санчы); храмава-пячорны комплекс (Карлі); храмава-пячорны комплекс (Аджанта).

Жывапіс: фрэскі Аджанты.

Скульптура: Ільвіная капітэль з калоны Ашокі (Сарнатх); шматфігурныя рэльефы на ўсходняй браме ступы (Санчы); статуя Буды (Таксіль); скульптура «Геній з кветкамі». скульптуры і рэльефы ў храмах Аджанты.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: царскія завушніцы эпохі праўлення Сатаваханаў (Андхра-Прадэш); бронзавая статуэтка «Дзяўчына, якая танцуе» (Махенджа-Дара); бронзавыя статуэткі «Натараджы» (Шыва, які танцуе).

Музыка «рага».

Мастацтва Старажытнага Кітая: мудрасць і сузіральнасць (2 гадзіны).

16. Мастацтва Старажытнага Кітая: прыгажосць у дэталях (1 гадзіна).

Літаратурная спадчына Канфуцыя. Мастацтва каліграфіі. Паэтызацыя прыроднага свету ў жывапісе на скрутках. Вынаходлівасць у дэкаратыўна-прыкладным мастацтве (кераміка, шоўк). Кітайскі фарфор.

17. Манументальнасць архітэктуры і скульптуры Старажытнага Кітая (1 гадзіна).

Вялікая Кітайская сцяна як унікальны ўзор абарончага доўліства. Пахавальныя комплексы. Вобразы воінаў у скульптуры. Жыллё з яруснымі дахамі як правобраз архітэктуры культавага і грамадскага прызначэння. Жыллёвая архітэктура.

Старажытныя тэатралізаваныя паказы Кітая: «Гульні з ільвамі», «Шэсце з цмокам».

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў Старажытнага Кітая.

Гутарка пра асаблівасці старажытнакітайскай мастацкай культуры.

Выкананне эскіза знака-сімвала ў стылі кітайскіх іерогліфаў.

Конкурс-даследаванне «Цікавыя гісторыі і легенды пра Вялікую Кітайскую сцяну» (групавая работа).

Выкананне эскіза (макета) старажытнакітайскай пагады (групавая работа) (матэрыял на выбар).

Замалёўка аднаго з персанажаў тэатралізаванага паказу Старажытнага Кітая. Абмеркаванне работ.

Праект-даследаванне «Якія дасягненні культуры Старажытнага Кітая выкарыстоўвае сучасны чалавек» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: падземны комплекс імператара Цынь Шыхуандзі; Вялікая Кітайская сцяна; пагада Сун'юэсы ля гары Суншань; пайлоу (Шаалінь).

Жывапіс: В. Січжы. «Ліст пасля снегу» (копія). «Коннік верхам на цмоку». «Дама з цмокам і феніксам»; Г. Кайчжы. «Фея ракі Ло», «Павучанні старэйшай прыдворнай дамы».

Скульптура: бронзавая статуя чалавека (Саньсіндуй); «Тэракотавая армія» Цынь Шыхуандзі; тэракотавыя статуэткі дзяўчат.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: кітайскія іерогліфы на панцыры чарапахі; керамічныя пасудзіны Яншаа; бронзавыя пасудзіны; паліваная кераміка; мадэль кітайскага жылога дома.

Літаратура: Ц. Чжы. «Фея реки Ло».

АТЛАНТЫ І КАРЫЯТЫДЫ: МАСТАЦТВА СТАРАЖЫТНАЙ ГРЭЦЫІ (9 гадзін)

18. Мастацкая фантазія крыта-мікенскага мастацтва (1 гадзіна).

Загадкавая цывілізацыя Старажытнага Крыта. Лабірынты палацавага комплексу ў Кносе. Цыклапічныя сцены Старажытных Мікен і Тырынфа.

Разнастайнасць сюжэтаў фрэскавага жывапісу – абрады і святы, прыродны і жывёльны свет, вобраз чалавека.

Асаблівасці дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва: рытоны, керамічны посуд, ювелірныя вырабы, двухбаковыя баявыя сякеркі (лабрысы).

Легенда пра Мінатаўра: пераасэнсаванне крыта-мікенскіх сюжэтаў і вобразаў у культуры наступных эпох.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў крыта-мікенскага мастацтва.

Гутарка-абмеркаванне асноўных тэм крыта-мікенскага выяўленчага мастацтва.

Конкурс-даследаванне «Лабірынты палацавых комплексаў: мінулае і сучаснасць».

Падрыхтоўка відэашэрага помнікаў архітэктуры крыта-мікенскага перыяду (у розных ракурсах і розных часавых адрэзках).

Замалёўка аднаго з прадметаў дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва (рытон, лабрыс і іншыя).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Кноскі палац (в. Крыт); палац Фэста (в. Крыт); палац у Тырынфе; Ільвіныя вароты (Мікены); грабніца Агамемнана (Мікены).

Жывапіс: фрэска «Сіняя птушка» (Кноскі палац); фрэска «Гульні з быком» (Кноскі палац); фрэска «Парыжанка» (Кноскі палац); фрэска «Марская экспедыцыя» (Заходні дом, в. Фера); фрэска «Мікенянка» (Мікены).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: керамічныя вазы (Фэст); маска Агамемнана (Мікены); ваза з воінамі (Мікены); псеўдаамфара з грабніцы (в. Кос); арнаментаваныя залатыя мінойскія лабрысы; рытон у выглядзе галавы быка.

Старажытнагрэчаская архітэктура: узор для будучых стагоддзяў (2 гадзіны).

19. Ордарная сістэма ў старажытнагрэчаскай архітэктуры (1 гадзіна).

Эстэтычныя і канструктыўныя асаблівасці дарычнага, іанічнага і карынфскага ордараў. Універсальны характар класічнай архітэктуры, заснаванай на ордарнай сістэме.

20. Грэчаскі храм – ідэал прыгажосці і гармоніі ў архітэктуры (1 гадзіна).

Афінскі акропаль як эстэтычная дамінанта горада. Сістэма архітэктурнай кампазіцыі ўсяго ансамбля і яго асноўныя збудаванні. Задума і планіроўка Эрэхтэна.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне помнікаў старажытнагрэчаскай архітэктуры.

Замалёўка старажытнагрэчаскіх ордараў (дарычнага, іанічнага, карынфскага).

Праект-даследаванне «Элементы старажытнагрэчаскіх ордараў у архітэктуры майго горада (сталіцы)».

Гутарка «Акропаль як культурны цэнтр старажытнагрэчаскага горада».

Выкананне эскіза-схемы аднаго са старажытнагрэчаскіх храмаў.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Храм Апалона (Карынф); храм Геры-1 (Пестум); храм Пасейдона (Пестум); Іктын і Калікрат. Парфенон, Афінскі акропаль; Калікрат. Храм Нікі Аптэрас; Эрэхтээн. Афінскі акропаль; Мнесікл. Прапілеі Афінскага акропаля; храм Апалона (Басы); руіны храма Зеўса Алімпійскага (Афіны); алтар Зеўса (Пергам).

Выяўленчае мастацтва Старажытнай Грэцыі (2 гадзіны).

21. Вобраз чалавека ў мастацтве Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Старажытнагрэчаскі ідэал чалавека. Тэма чалавека – асноўная тэма мастацтва. Архаічныя коры. Прыгожыя боствы ў старажытнагрэчаскай скульптуры. Перадача вобраза чалавека ў скульптуры Старажытнай Грэцыі. Пошук ідэальных прапорцый цела чалавека. Віды рэльефу і яго мастацкая спецыфіка.

22. Керамічныя вырабы Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Кераміка старажытных грэкаў: разнастайнасць форм посуду. Чорнафігурны і чырвонафігурны грэчаскі вазапіс. Асаблівасці арнаменту.

Адлюстраванне тэм і сюжэтаў выяўленчага мастацтва Старажытнай Грэцыі ў мастацкай культуры наступных часоў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў выяўленчага мастацтва Старажытнай Грэцыі.

Гутарка «Асаблівасці выявы чалавека ў старажытнагрэчаскім мастацтве».

Складанне галерэі старажытнагрэчаскіх скульптурных твораў, у якіх увасоблены вобраз чалавека.

Выкананне эскіза старажытнагрэчаскай вазы (форма на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Скульптура: статуя коры; Масхафор («той, хто нясе цяля»); Мірон. «Дыскабол», «Афіна ў спрэчцы з Марсіем»; Фідый і яго вучні. «Пасейдон, Апалон і Артэміда», «Коннікі» з фрыза Парфенона; рэльефы «Панафінейскае шэсце», «Юнакі з гідрыямі» (пад кіраўніцтвам Фідыя); «Дэльфійскі фурман» (Дэльфійскае свяцілішча Апалона); Праксіцель. «Гермес з немаўлём Дыянісам», «Галава Афрадыты»; «Ніка Самафракійская»; Леахар. «Артэміда з касуляю», стэла Гегеса (служанка і спадарыня); «Венера Мілоская»; Агесандр, Палідор, Афінадор. «Лаакаон і яго сыны»; фрагмент фрыза алтара Зеўса «Бітва багоў і гігантаў»; Паліеўкт. «Дэмасфен».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: Клітый. Чорнафігурны кратэр («Ваза Франсуа»); чорнафігурная чаша «Дыяніс у ладдзі»; чорнафігурная гідрыя; чырвонафігурная амфара «Кіфарыст»; чырвонафігурны скіфас «Прыям з дарамі просіць Ахілеса аддаць яму цела Гектара»; Эсекій. Чорнафігурная амфара «Ахіл і Аякс за гульні ў косці»; чырвонафігурная амфара «Рыштунак воіна»; белы лекіф «Памерлы воін сядзіць перад сваім надмагільным помнікам у прысутнасці сваяка, які прыйшоў ушанаваць яго памяць»; адбітак з эліністычнай пячаткі «Грэчаскі скульптар за працай».

23. Цуды свету ў Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Архітэктурныя збудаванні, якія ўвайшлі ў пералік сямі цудаў свету: храм Артэміды Эфескай, грабніца цара Маўсола, Фароскі маяк.

Скульптуры, якія ўвайшлі ў пералік сямі цудаў свету: статуя Зеўса ў Алімпіі (скульптар Фідый) і статуя Геліяса (Калос Радоскі).

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне старажытнагрэчаскіх твораў, якія ўвайшлі ў пералік цудаў свету.

Гутарка «Што такое «Цуды свету»».

Замалёўка аднаго з твораў Старажытнай Грэцыі, які ўвайшоў у пералік цудаў свету.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурна: храм Артэміды Эфескай (рэканструкцыя); грабніца цара Маўсола (Галікарнас) (рэканструкцыя); Александрыйскі маяк (в. Фарос) (рэканструкцыя).

Скульптура: Фідый. Статуя Зеўса (Алімпія); статуя Геліяса.

24. Гармонія думкі і слова: літаратура Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Вытокі літаратуры. Цыклы міфаў як адлюстраванне праблем і мар жыхароў Старажытнай Грэцыі (траянскі і аргоскі цыклы). Эпічныя паэмы «Іліяда» і «Адысея» Гамера.

Крылатыя выразы, звязаныя з асаблівасцямі старажытнагрэчаскай мастацкай культуры.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне літаратурных твораў Старажытнай Грэцыі.

Выразнае чытанне ўрыўкаў з «Іліяды» Гамера (гекзаметр).

Праект-даследаванне «Што азначае гэты выраз (гордзіеў вузел, дамоклаў меч, ахілесава пята, цэрбер і іншыя)?» (групавая работа).

Складанне слоўніка старажытнагрэчаскіх устойлівых словазлучэнняў.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Літаратура: Гамер. «Іліяда» (сюжэт), «Адысея» (сюжэт); лірычная паэзія (аўтар на выбар).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: «Алкей і Сапфо», роспіс вазы.

Архітэктура: Бібліятэка (Александрыя) (рэканструкцыя); бібліятэка (Пергам) (рэканструкцыя).

Тэатр і музыка Старажытнай Грэцыі (2 гадзіны).

25. Старажытнагрэчаская драма (1 гадзіна).

Сутнасць жанру трагедыі. Сюжэты і вобразы старажытнагрэчаскіх трагедый. Асноўныя тэмы і вобразы старажытнагрэчаскіх камедыі.

26. Гульні-спаборніцтвы як аснова музычнага і тэатральнага мастацтва Старажытнай Грэцыі (1 гадзіна).

Гульні-спаборніцтвы як спосаб выяўлення пераможцаў у спорце і мастацтве. Старажытнагрэчаскія музычныя інструменты. Асаблівасці музычных спаборніцтваў. Арганізацыя тэатральных паказаў. Будаўніцтва тэатральных збудаванняў у Старажытнай Грэцыі. Акцёрская гульня, афармленне спектакляў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне асаблівасцей тэатральнага мастацтва Старажытнай Грэцыі.

Чытанне ўрыўкаў з твораў Эсхіла, Арыстафана. Абмеркаванне сюжэтаў.

Інсцэніроўка ўрыўка старажытнагрэчаскай п'есы (на выбар).

Выкананне трагічнай або камічнай маскі старажытнагрэчаскага акцёра ў тэхніцы папяровай пластыкі.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Літаратура: Эсхіл. Трагедыя «Праметэй прыкуты» (сюжэт); Арыстафан. Камедыя «Жабы» (сюжэт).

Архітэктура: антычны тэатр (Дэльфы); антычны тэатр (Прыена); тэатр Дыянiса (Афіны); антычны тэатр (Эпідаўр).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: роспіс пасудзіны «Праметэй, якога раздзірае арол»; роспіс вазы «Акцёры з маскамі»; роспіс вазы «Паядынак Арэса з Гефестам у прысутнасці Геры»; сцяна антычнага саркафага з выявай драматурга і музы трагедыі; рымская копія старажытнагрэчаскага рэльефу «Камедыёграф Менандр з камедыйнымі маскамі»; роспіс вазы «Музычны ўрок»; роспіс чашы «Жанчына, якая іграе на аўлосе»; роспіс пасудзіны «Арфей і фракійцы»; роспіс вазы «Музыка, які грае на аўлосе»; роспіс вазы «Кіфарэд»; Дэльфійскі камень з гімнам Апалону.

МАСТАЦТВА СТАРАЖЫТНАГА РЫМА: ПАСЛАННЕ Ў БУДУЧЫНІЮ (7 гадзін)

27. Мастацтва этрускаў: папярэднікі вялікіх рымлян (1 гадзіна).

Мастацкая культура этрускаў як папярэдніца мастацтва Старажытнага Рыма. Загадкі і таямніцы культуры этрускаў. Архітэктура этрускіх грабніц. Пахавальная скульптура: саркафагі і канопы. Шэдэўры этрускіх майстроў у тэракоце і бронзе. «Марскі стыль» у вазапiсе.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне ўзораў этрускага мастацтва.

Гутарка «Легенда пра Ромула і Рэма: загадкі гісторыі».

Складанне вуснага апавядання «Як выглядалі этрускі» (на падставе засваення твораў выяўленчага і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Порта дэль Арка ў Вальтэры; грабніца Тумула ў Цэрэ.

Жывапіс: фрагмент роспісу грабніцы Трыклінія «Музыка» (Тарквінія); роспіс грабніцы Львоў «Музыкі і танцоры» (Тарквінія); фрагмент роспісу грабніцы Палявання і Рыбнай лоўлі (Тарквінія).

Скульптура: Апалон з храма Апалона (Веі); бронзавая статуя «Хімера».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: трыножнік з катлом з грабніцы Барберыні (Палесціна); ваенны рыштунак з грабніцы Воіна ў Ланувіі каля Рыма; канопы (пахавальныя урны); этрускае люстэрка.

Пераемнасць і наватарства ў архітэктуры Старажытнага Рыма (2 гадзіны).

28. Архітэктура Старажытнага Рыма: наватарства, веліч і інжынернае майстэрства (1 гадзіна).

Горадабудаўніцтва і рацыянальнасць арганізацыі гарадскога жыцця. Рымскі форум як цэнтр грамадскага жыцця. Асэнсаванне арачна-скляпеністай канструкцыі. Вынаходства бетону. Садружнасць архітэктараў і інжынераў: віядукі, акведукі, ратонды, брукаваныя дарогі, трыумфальныя аркі і калоны, грамадскія фантаны.

29. Выдатныя пабудовы Старажытнага Рыма (1 гадзіна).

Рымскі Пантэон – «храм усіх багоў». Калізей – адно з найвялікшых архітэктурных збудаванняў Старажытнага Рыма. Калона Траяна і форум Траяна. Рымскія тэрмы як месца для культурнага адпачынку. Тэрмы Каракалы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне прыкладаў старажытнарымскай архітэктуры.

Гутарка на тэму «Старажытны Рым – энцыклапедыя архітэктуры».

Падрыхтоўка відэашэрага архітэктурных збудаванняў Старажытнага Рыма (у розных ракурсах і розных часавых адрэзках).

Замалёўка-рэканструкцыя рымскага Пантэона (Калізея).

Праект-даследаванне «Матывы старажытнарымскага дойлідства ў архітэктуры маёй краіны».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Апіева дарога; мост Фабрыцыя праз Тыбр; Табуларый на Рымскім форуме (графічная рэканструкцыя); форум Юлія Цэзара; форум Траяна; храм Геркулеса на Бычыным форуме; храм Весты ў Цівалі; храм Пантэон; трыумфальная арка Ціта; амфітэатр Флавіяў; трыумфальная арка імператара Канстанціна; тэрмы Каракалы.

Рэалістычнасць вобразаў у выяўленчым мастацтве Старажытнага Рыма (2 гадзіны).

30. Партрэтны жанр у скульптуры Старажытнага Рыма (1 гадзіна).

Індывідуалізацыя ў рымскай скульптуры. Бюст і статуя як асноўныя формы старажытнарымскага партрэта. Конны манумент Марку Аўрэлію. Адлюстраванне моды ў старажытнарымскіх скульптурных партрэтах. Антычныя камеі на мяжы скульптуры і дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва: тэхніка стварэння і асноўныя сюжэты.

31. Своеасаблівае тэхнік манументальнага жывапісу (1 гадзіна).

Фрэска і мазаіка. Мазаікі рымскіх тэрм. Разнастайнасць малюнкаў, знойдзеных у Пампеях.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў выяўленчага мастацтва Старажытнага Рыма.

Гутарка «Рэалістычнасць старажытнарымскага скульптурнага партрэта».
Складанне скульптурнай партрэтнай галерэі выдатных дзеячаў Старажытнага Рыма.
Выкананне творчай работы «Фантазія на тэму старажытнарымскага жывапісу»
(матэрыял на выбар).
Праект-даследаванне «Мода Старажытнага Рыма».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: мазаіка «Магнат»; партрэт Септымія Севера з сям'ёй; «Навучанне Ахіла».
Фрэска з базілікі ў Геркулануме; віла Містэрыі. «Містэрыя, прысвечаная культу Дзяніса»
(Пампеі); партрэт старога рымляніна; партрэт Юлія Цэзара; насценны роспіс «Певень, які
дзяўбе вінаград» (Геркуланум); фрэска «Нацюрморт» (Пампеі); роспіс вілы «Пастух
з козамі» (Боскатрэказэ); «Фрэска вілы Боскарэале»; мазаікі з вілы Адрыяна (Цівалі);
мазаіка «Бітва Аляксандра з Дарыем» (Пампеі).

Скульптура: статуя з Прыма Порта «Імператар Аўгуст»; бюст невядомага мужчыны;
статуя рымляніна з бюстамі продкаў; бюст Лівіі; бюст Веспасіяна; бюст імператара
Тыберыя; галава імператара Нерона; бюст Марка Аўрэлія; галава імператара Траяна; бюст
імператара Адрыяна; бюст Каракалы; конная статуя імператара Марка Аўрэлія.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: камя «Арол з пальмавай галінай і вянком»;
«Камя Ганзага»; сярэбраны бюст Луцыя Вера ў даспехах з Марэнга; мармуровы стол
(Пампеі).

Літаратура, музыка і тэатр у Старажытным Рыме (2 гадзіны).

32. Залаты век літаратуры ў Старажытным Рыме (1 гадзіна).

Уплыў мастацтва старажытных грэкаў і этрускаў на развіццё старажытнарымскай
культуры. «Энеіда» Вергілія і оды Гарацыя як увасабленне рымскіх этычна-эстэтычных
ідэалаў. «Метамарфозы» Авідзія як міфалагічная энцыклапедыя.

33. Тэатр і музыка ў Старажытным Рыме (1 гадзіна).

Музычныя інструменты і малюнкі музыкаў. Вытокі тэатральнага мастацтва
ў Старажытным Рыме. Асаблівасці старажытнарымскай тэатральнай архітэктуры.
Рымская драматургія. Адрозненне старажытнарымскага тэатра ад старажытнагрэчаскага.

Крылатыя выразы, звязаныя з асаблівасцямі старажытнарымскай мастацкай
культуры.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў старажытнарымскай літаратуры, асаблівасцей
музычнага і тэатральнага мастацтва.

Выразнае чытанне ўрыўкаў з твораў Вергілія, Гарацыя, Авідзія.

Параўнанне старажытнагрэчаскага і старажытнарымскага тэатраў. Абмеркаванне.

Праект-даследаванне «Што азначае гэты выраз (каханне сляпое, папера ўсё зносіць,
белая варона, з ног да галавы і іншыя)?» (групавая работа).

Інсцэніроўка ўрыўка з камедыі Плаўта (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: тэатр Пампея на Марсавым полі; тэатр Марцэла; тэатр у Араўзіёне
(рэканструкцыя).

Скульптура: рэльеф «Сцэна з трагедыі»; рэльеф «Сцэна з рымскай камедыі».

Выяўленчае мастацтва: мазаіка «Тэатральная сцэна» (Пампеі); мазаіка «Паэт
Вергілій піша «Энеіду»» (побач музы Клія і Мельпамена); мазаіка «Акцёры рыхтуюцца да
спектакля».

Літаратура: урыўкі з твораў Вергілія, Гарацыя, Авідзія (на выбар); Плаўт.
«Кубышка» (сюжэт).

34. Творчы ўрок (1 гадзіна).

Паўтарэнне і абагульненне пройдзенага матэрыялу.

35. Творчы праект (1 гадзіна).
Мастацкая культура першабытнага грамадства.
Мастацтва Старажытнага Егіпта.
Мастацтва Старажытнага Усходу.
Асаблівасці развіцця мастацкай культуры Антычнасці.
Уплыў мастацкай культуры старажытных цывілізацый на развіццё мастацкай культуры наступных эпох.

Асноўныя віды дзейнасці.
Выстава работ (праектаў) вучняў.
Прэзентацыя і абарона работ (праектаў).

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ VII КЛАСА

Мець уяўленне:
пра асаблівасці развіцця мастацтва першабытных часоў, Старажытнага Егіпта, Старажытнага Усходу, Антычнасці;
асаблівасці развіцця культуры першабытнага грамадства на беларускіх землях.
Ведаць:
змест паняццяў «мастацтва», «віды мастацтва», «жанры мастацтва», «міф», «сімвал», «канон»;
асноўныя сродкі мастацкай выразнасці ў розных відах мастацтва і асаблівасці іх уасаблення ў рамках часавых перыядаў, якія вывучаюцца;
асноўныя творы мастацтва першабытнага грамадства, старажытных цывілізацый, Антычнасці.
Умець:
вызначаць тэму мастацкага твора;
дыферэнцыраваць мастацкія творы па відах і жанрах мастацтва;
судносіць мастацкія творы з гістарычным перыядам які вывучаецца;
выказваць і абгрунтоўваць сваё стаўленне да твора мастацтва;
уасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.
Валодаць:
навыкамі пошуку і крытычнага адбору мастацтвазнаўчай інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу;
мінімальнымі навыкамі аналізу твора мастацтва.

ГЛАВА 5 ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ў VIII КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ (35 гадзін)

ТАЯМНІЦЫ МАСТАЦТВА СЯРЭДНІХ ВЯКОЎ (7 гадзін)

1. Эпоха Сярэдневякоўя: пошук духоўнасці ў мастацтве (1 гадзіна).
Своеасаблівасць мастацтва Сярэдніх вякоў. Абарончае дойлідства: феадальны і каралеўскі замкі. Данжоны.

Асноўныя віды дзейнасці.
Успрыманне і абмеркаванне абарончых пабудоў Сярэдневякоўя.
Віртуальная экскурсія ў сярэдневяковы замак.
Падрыхтоўка плана турыстычнага маршруту па еўрапейскіх замках Сярэдневякоўя.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.
Замак Каркасон, замак Лош, Венсенскі замак, замак П'ерфон ва Францыі; Лонданскі Таўэр у Англіі.

2. «Кaмeнны лeтaпiс» Сярэднiх в'якoў (1 гaдзiнa).

Рaмaнскi стыл ь – увaсaблeннe прыгoннaй мaгутнaсцi ў пeрыяд фeдaл ьнaй рaздрoблeнaсцi Еўрoпы. Знaкaмiт ья рaмaнскiя зaмкi Еўрoпы.

Гaтычны сaбoр – «Бiблiя ў кaмeнi». Знaкaмiт ья гaтычныя сaбoры Еўрoпы. Гaтычныя рaтушы – сiмвaл гaрaдскoгa сaмaкiрaвaнн ья.

Аснoўныя вiды дзeйнaсцi.

Успрымaннe i aбмeркaвaннe рaмaнскaй i гaтычнaй aрхiтeктур ь Сярэднeв'якoўя.

Схeмaтычнaя зaмaлeўкa рaмaнскaгa i гaтычнaгa хрaмaў.

Дaслeдaвaннe нa «Сeм гaрaдскiх рaтуш» (группaвaя рaбoтa).

Прыклaдны мaстaцкa-iлюстpaцыйны мaтэрыял.

Фрaнц ья: бaзiлiкa Сaкрэ-Кeр aбaцтвa Пaрэ-лe-Мaн'яль; сaбoр Нoтp-Дaм у Лaнe; сaбoр Нoтp-Дaм у Пaрыж ь; сaбoр Нoтp-Дaм у Шaртpы; сaбoр Нoтp-Дaм у Рэймсe.

Англiя: Глoстэрскi сaбoр; сaбoр Вeстмiнстэрскaгa aбaцтвa; Сoлсбeр ьскi сaбoр.

Гeрмaнiя: Кeльнскi сaбoр; Вoрмскi сaбoр; Мaйнцкi сaбoр.

Итaлiя: сaбoр Сaн-Сaбiнa ў Бaры; Пiзaнскi сaбoр; бaзiлiкa Сaн-Мiкeлe Мaджoрэ ў Пaвii.

3. В'яўлeнчae мaстaцтвa Сярэднiх в'якoў: н ьбeснae i л ьдскoe (1 гaдзiнa).

Аскeтычны iдeал у сярэднeв'якoвaй скул ьптур ь. Зм'ястoўныя aсaблiвaсцi мaн ьмeнтaльнaгa жывaпiсy (фрэскa, вiтpaж).

Кнiжнaя мiнiяцюрa як энциклaпeд ья ж ьцц ь чaлaвeкa Сярэднeв'якoўя: звычaй, тpaд ьццi, aдзeннe, мoдa, мэбл ь, iнтэр'eр.

Аснoўныя вiды дзeйнaсцi.

Успрымaннe i aбмeркaвaннe твoрaў в'яўлeнчaгa мaстaцтвa эпoхi Сярэднiх в'якoў.

Гутaркa «Мaт ьв ь i вoбpaзы сярэднeв'якoв ьх мaл ьoнкaў».

В ькaнaннe эскiзa стaрoнкi кнiгi ў ст ьлi сярэднeв'якoвaй кнiжнaй мiнiяцюр ь.

Прыклaдны мaстaцкa-iлюстpaцыйны мaтэрыял.

Жывaпiс: вiтpaжы «Цaр Дaвiд», «Мaцi Бoжaя з дзiцeм» (сaбoр Нoтp-Дaм у Шaртpы, Фрaнц ья); вiтpaж «Адaм» (Кeнтэpbep ьскi сaбoр, Англiя); вiтpaжы «Пopы гoдa» (сaбoр Нoтp-Дaм у Лaзaнe, Швeйцaр ья); фрэскi «Бiтвa aрхaнгeлa Мiхaiлa з цмoкaм», «Нoeў кaўчeг» (цaрквa Сeн-Сaвэн-сюр-Гaртaмп у Пyaтy, Фрaнц ья); фрэскa «Хpыстoc Пaнтaкpaтaр» (aпciдa цaркв ь Сaн-Клeмeнтэ дэ Тaул ь, Испaнiя).

Кнiжнaя мiнiяцюрa: мiнiяцюр ь з Псалт ьp ь Л ьдoвiкa Св ьтoгa (Фрaнц ья); мiнiяцюр ь з «Кнiгi eвaнгeльскiх ч ьтaнн ьяў Гeнp ьхa II»; стaрoнкi рyкaпiсy «Кнiгa гaдзiн» (Фрaнц ья); мiнiяцюр ь з рyкaпiсy «Л ьюстэркa чaлaвeчaгa збaўлeнн ья» (Гeрмaнiя); мiнiяцюр ь з «Хрoнiкi Жaнa Фpуacapa» (Фрaнц ья); iлюстpaц ьi дa «Мaнeскaгa кoдэксa» (Гeрмaнiя).

Скул ьптурa: гaрэльeф «Стpaшны сyд» (т ьмпaн цeнтpaльнaгa пaртaлa сaбoрa Св ьтoгa Лaзaрa ў Aцeнe, Фрaнц ья); Вiлiджэльмa. Рэльeф (кaфeдpaльн ь сaбoр у Мoдэne, Итaлiя); т ьмпaн цeнтpaльнaгa пaртaлa (зaxoднi фaсaд Aм'eнскaгa сaбoрa, Фрaнц ья); скул ьптурa «Пoстaць вepшнiкa» (сaбoр у Бaмбepгy, Гeрмaнiя); скул ьптурa «Св ьт ь Иocиф» (сaбoр Нoтp-Дaм у Рэймсe, Фрaнц ья); скул ьптурнaя гpупa «Сyстpeчa Мaр ьi i Лiзaвeт ь» (сaбoр Нoтp-Дaм у Рэймсe, Фрaнц ья); скул ьптурa «Пepсaнaж ь Стaрoгa Зaпaвeтy» (сaбoр Нoтp-Дaм у Шaртpы, Фрaнц ья); Мaтэa. «Пopцiк Слaв ь» (кaфeдpaльн ь сaбoр Сaнц ь'ягa-дэ-Кaмпaстэлa, Испaнiя); стaтyи мaркгpaфa Экepхaрдa i мaркгpaфiнi Ут ь (сaбoр у Нaумбepгy, Гeрмaнiя).

4. С ьюжэты i вoбpaзы ў лiтaрaтур ь, мyз ьц ь i тэaтp ь Сярэднeв'якoўя (1 гaдзiнa).

Эпiчны цыкл пp ь бp ьтaнскaгa кaрaл ь Aртyрa i р ьцaрaў Кpуглaгa стaлa. «Aпoвeсць пp ь Тp ьстaнa i Иoльдy» – тэмa кaхaнн ья як aднa з рaспaўсyoджaн ьх тэм р ьцaрскiх рaмaнaў.

Грыгарыянскі харал. Вобраз цудоўнай дамы ў свецкай рыцарскай лірыцы: трубадуры, труверы, мінезінгеры.

Сярэдневяковыя тэатральныя формы – містэрыі і маралітэ.

Асноўныя віды дзейнасці.

Знаёмства з папулярнымі сюжэтамі сярэдневяковай літаратуры і тэатра, асабліва музyczna мастацтва.

Гутарка «Трубадуры і мінезінгеры: учора і сёння».

Інсцэніроўка ўрыўка з сярэдневяковай п'есы «Цяперашнія браты». Абмеркаванне характару персанажаў Братэрская Любоў і Зайздрасць.

Міні-праект «Трыстан і Ізольда ў творах сучаснага мастацтва».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Літаратура (сюжэты): эпас пра караля Артура і рыцараў Круглага стала; эпас пра Трыстана і Ізольду.

Музыка (на выбар): грыгарыянскі харал: гімны «Kyrie eleison», «Veni Creator Spiritus», секвенцы «Dies irae», «Stabat mater»; гімны «Gaudeamus».

Тэатр: п'еса «Цяперашнія браты».

5. Сімвалізм у мастацтве Візантыі (1 гадзіна).

Сімвалізм у сярэдневяковым мастацтве. Сімволіка і ўнутраная канструкцыя візантыйскага храма. Форма крыжова-купальнай царквы.

Сабор Святой Сафіі як вышэйшае дасягненне візантыйскага мастацтва. Кампазіцыйная праграма роспісаў храма.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў Сярэдневякоўя.

Віртуальная экскурсія па саборы Святой Сафіі.

Параўнанне базілікальнай і крыжова-купальнай канструкцый храмаў.

Міні-праект «Канструкцыя храма ў маім горадзе (вёсцы, пасёлку)».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Анфімій і Ісідар. сабор Святой Сафіі ў Канстанцінопалі; царква Сан-Вітале ў Равене (Італія); баптыстэрыі праваслаўных у Равене (Італія); сабор Сан-Марка ў Венецыі (Італія); царква Святых Феадораў у Містры (Грэцыя).

Жывапіс: мазаіка «Хрыстос Пантакратар» (храм Маці Божай у Дафні); мазаікі «Маці Божая з немаўлём на троне», «Імператар Канстанцін Манамах і імператрыца Зоя перад Хрыстом», «Канстанцін Вялікі і Юсцініян перад Маці Божай з немаўлём на прастоле» (сабор Святой Сафіі ў Канстанцінопалі); мазаіка «Ушэсце» (купал сабора ў Салоніках, Грэцыя); мазаіка «Добры пастыр» (маўзалеі Галы Плацыды ў Равене).

6. Зьяўненне візантыйскага жывапісу (1 гадзіна).

Эстэтычная своеасабліваць мастацтва Візантыі. Візантыйская мазаіка: тэхніка стварэння, асабліваць трактоўкі вобраза. Сярэдневяковы іканапіс. Эвалюцыя рукапіснай кнігі: ад скрутка да кодэкса.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацкіх твораў Сярэдневякоўя.

Гутарка на тэму «Антычныя традыцыі ў мастацтве Візантыі».

Экскурсія ў кафедральны сабор свайго рэгіёна.

Міні-праект «Тэхналогія стварэння абраза».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: мазаікі «Працэсія святых», «Пакутніцы» (храм Святога Апалінарыя Новага ў Равене, Італія); мазаікі «Імператар Юсцініян са світай», «Імператрыца Феадора са

світай», «Сцэны з жыцця Аўраама» (храм Сан-Вітале ў Равене, Італія); мазаіка «Хрыстос» (сабор Святой Сафіі ў Канстанцінопалі); мазаіка «Пакланенне вешчуноў» (царква Маці Божай у Дафні); абразы «Святы Георгій», «Цуд архангела Міхаіла ў Хонех», «Святы Лука, які піша абраз Маці Божай з немаўлём».

Кніжная мініяцюра: мініяцюры і застаўкі ў візантыйскіх рукапісных Евангеллях; Скрутак Ісуса Навіна «Ісус Навін і два шпіёны»; мініяцюра з рукапісу «Архангел Міхаіл»; мініяцюры з рукапісу Іаана Кантакузіна.

7. Веліч і гонар старажытнарускіх гарадоў (1 гадзіна).

Уплыў Візантыі на развіццё архітэктуры і жывапісу Старажытнай Русі. Сафійскія саборы ў Кіеве і Ноўгарадзе. Уладзімірская школа архітэктуры і традыцыі белакаменнага дойлідства. Ансамбль Маскоўскага Крамля. Званіца як неад'емны кампанент храмавага комплексу.

Мазаікі і фрэскі Старажытнай Русі. Творчасць Феафана Грэка і Андрэя Рублёва. Іканастанс.

Знаменны спеў. Своеасаблівае званавая музыка Старажытнай Русі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне архітэктуры старажытнарускіх гарадоў.

Віртуальная экскурсія па гарадах Старажытнай Русі.

Параўнанне візантыйскай і старажытнаруускай архітэктуры (жывапісу).

Міні-праект «Музыка звону ў храмах Беларусі».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: сабор Святой Сафіі ў Кіеве; Сафійскі сабор у Ноўгарадзе; царква Спаса Праабражэння ў Ноўгарадзе; Успенскі сабор ва Уладзіміры; царква Пакрова на Нерлі ва Уладзіміры; ансамбль Саборнай плошчы Крамля ў Маскве (званіца «Іван Вялікі», Успенскі сабор); Георгіеўскі сабор Юр'ева манастыра ў Ноўгарадзе; царква Пятра і Паўла ў Кажэўніках; царква Спаса на Нярэдзіцы ў Ноўгарадзе.

Жывапіс: мазаіка «Маці Божая Аранта (Непарушная сцяна)» (сабор Святой Сафіі ў Кіеве); фрэскі Сафійскага сабора ў Кіеве; абраз «Маці Божая Уладзімірская»; роспісы Успенскага сабора ва Уладзіміры; абраз «Спас Нерукатворны»; Феафан Грэк. Роспісы царквы Спаса Праабражэння ў Ноўгарадзе; Андрэй Рублёў. Абразы «Троіца», «Спас».

Музыка: званавая музыка (на выбар); знаменны спеў «У Царстве Тваім».

МАСТАЦТВА БЕЛАРУСКІХ ЗЯМЕЛЬ У СЯРЭДНЕВЯКОЎІ (4 гадзіны)

8. Беларускі сярэдневяковы горад (1 гадзіна).

Полацк і Тураў як цэнтры хрысціянскай культуры на беларускіх землях. Спаса-Праабражэнская царква ў Полацку. Фрэскі Спаса-Праабражэнскай царквы ў Полацку. Барысаглебская (Каложская) царква ў Гродне.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне сярэдневяковай беларускай архітэктуры.

Гутарка «Асаблівае сярэдневяковага беларускага горада».

Віртуальная экскурсія ў археалагічны музей «Бярэсце».

Праект-даследаванне «Рэстаўрацыя фрэсак Спаса-Праабражэнскай царквы ў Полацку».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Сафійскі сабор у Полацку (перабудаваны ў XVIII ст.); Барысаглебская (Каложская) царква ў Гродне; Спаса-Праабражэнская царква Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра ў Полацку; фрэскі Спаса-Праабражэнскай царквы Спаса-Еўфрасіннеўскага манастыра ў Полацку.

9. Майстэрства мастакоў і рамеснікаў беларускіх зямель (1 гадзіна).

Мастацтва рукапіснай кнігі: Тураўскае і Аршанскае Евангеллі. Прадметы дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва: ювелірныя вырабы, посуд са шкла і керамікі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў беларускіх майстроў Сярэднявекі.

Гутарка «Своеасаблівасць дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва сярэднявекі Беларусі».

Праект-даследаванне «Гісторыі, расказаныя шахматнымі фігуркамі».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Кніжная мініяцюра: Тураўскае Евангелле; Аршанскае Евангелле.

Пластыка і дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: Лазар Богша. Крыж Еўфрасінні Полацкай; шахматныя фігуркі («Барабаншчык», «Кароль», «Ладдзя»); абразок «Канстанцін і Алена» з Полацка; абразок з выявай святых Мікалая і Стэфана з Мінска; упрыгажэнні Вішчынскага скарбу.

10. Беларускія замкі і храмы-крэпасці (1 гадзіна).

Сярэднявекое абарончае дойлідства. Вежы і замкі: вежа ў Камянцы, замкі ў Лідзе і Крэве, Наваградскі замак. Культывыя збудаванні: цэрквы-крэпасці ў Сынкавічах і Мураванцы, касцёлы ў Ішкальдзі і Усялюбе.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне прыкладаў абарончага дойлідства на тэрыторыі Беларусі.

Гутарка «Асноўныя прыёмы беларускага храмавага дойлідства».

Віртуальная экскурсія па Лідскім замку (або іншым замку).

Распрацоўка турыстычнага маршруту, прысвечанага культуры беларускіх зямель сярэднявекі перыяду.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Камянецкая вежа; Лідскі замак; Наваградскі замак; касцёл Святога Казіміра ў в. Усялюб; Траецкі касцёл у в. Ішкальдзь; царква Святога Міхаіла Архангела ў в. Сынкавічы; царква Раства Маці Божай у в. Мураванка.

11. Візантыйскія і заходнееўрапейскія традыцыі ў мастацтве беларускіх зямель (1 гадзіна).

Сярэднявекы іканапіс: Маці Божая Замілаванне (Нікас Ламбудзіс), Маці Божая Адзігітрыя Іерусалімска з Пінска.

Кніжная мініяцюра: Мсціжскае Евангелле, Жыровіцкае Евангелле, Радзівілаўскі летапіс.

Сярэднявекая пластыка: творы пінскага разьбяра Ананіі; скульптуры «Святы Грыгорый Багаслоў» з Полацка.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: культывыя прадметы і прадметы побыту, ювелірныя ўпрыгажэнні і вырабы збройнакаў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва, створаных беларускімі майстрамі.

Гутарка «Мініяцюры Радзівілаўскага летапісу: культура нашага краю».

Праект-даследаванне «Аблічча продкаў: сярэднявекы касцюм».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Нікас Ламбудзіс. Маці Божая Замілаванне; Маці Божая Адзігітрыя Іерусалімска з Пінска.

Кніжная мініяцюра: Мсціжскае Евангелле; Лаўрышаўскае Евангелле; Жыровіцкае Евангелле; мініяцюры Радзівілаўскага летапісу.

Пластыка: абраз разьбяра Ананіі «Прамудрасць створыць сабе дом»; скульптуры «Святы Грыгорый Багаслоў» з Полацка.

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: пояс, знойдзены каля в. Літва Маладзечанскага раёна (Пояс Вітаўта); звон з в. Моладава Іванаўскага раёна Брэсцкай вобласці; келіх з Петрапаўлаўскай царквы ў п. Ружаны Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці.

МАСТАЦКАЯ КУЛЬТУРА ЭПОХІ АДРАДЖЭННЯ (9 гадзін)

12. Эпоха Адраджэння: імкненне да святла і гармоніі (1 гадзіна).

Агульная характарыстыка эпохі.

Асаблівасці музычнага мастацтва Адраджэння. Мадрыгал і шансон. Італьянская камедыя масак: асноўныя персанажы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва эпохі Адраджэння.

Гутарка «Выразнасць музыкі Адраджэння».

Падрыхтоўка паведамлення «Мая любімая маска камедыі дэль артэ».

Выкананне эскіза вобраза-персанажа камедыі дэль артэ (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Музыка: Дж. Палестрына. «Меса Папы Марчэла» («Kugie eleison»); Я. Перы. Опера «Эўрыдыка» («Канцона Арфея», «Сцэна аплаквання Эўрыдыкі», «Плач Арфея»); К. Жанэкен. Шансоны «Спевы птушак», «Крыкі Парыжа», «Бітва»; А. Ласо. Фроталы «Рэха», «Цік-так».

Тэатр: маскі камедыі дэль артэ.

13. Эпоха шэдэўраў: мастацтва італьянскага Адраджэння (1 гадзіна).

Новыя рысы ў мастацтве. Творчасць Джота дзі Бандонэ.

Закон зваротнай перспектывы. Архітэктура Філіпа Брунелескі: адраджэнне купальных форм храмавай архітэктуры. Новыя формы ў скульптуры Данатэла. Партрэтны жывапіс Сандра Бацічэлі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва італьянскага Адраджэння.

Віртуальная экскурсія па адным з італьянскіх гарадоў-музеяў.

Міні-праект на тэму «Фларэнцыя, Венецыя, Рым – культурныя цэнтры італьянскага Адраджэння».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Ф. Брунелескі. Сабор Санта-Марыя дэль Ф'ёрэ (Фларэнцыя); М. дзі Барталамеа. Палацца Медычы-Рыкардзі (Фларэнцыя).

Жывапіс: П. Каваліні. «Страшны суд» (царква Санта-Чэчылія ін-Трастэвэрэ ў Рыме); Чымабуэ. «Маэста» (Фларэнцыя); Джота. «Апакванне Хрыста» (Капэла дэль Арэна ў Падуі); С. Бацічэлі. «Нараджэнне Венеры», «Вясна», «Партрэт Сімоны Веспучы».

Скульптура: Данатэла. Статуя «Давід»; конная статуя кандацэра Венецыянскай рэспублікі Гатамелаты.

14. Тытаны Адраджэння: Леанарда да Вінчы, Мікеланджэла, Рафаэль (1 гадзіна).

Творчы шлях тытанаў італьянскага Адраджэння: Леанарда да Вінчы, Мікеланджэла Буанароці, Рафаэля Санці.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва тытанаў італьянскага Адраджэння.

Гутарка «Тэмы і сюжэты ў мастацтве эпохі Адраджэння».

Дыскусія «Сучаснасць тэм і вобразаў твораў Высокага Адраджэння».

Праект-даследаванне «Загадкі Леанарда».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Леанарда да Вінчы. Накіды з дзённіка, «Тайная вячэра», «Мадонна ў гроце», «Мона Ліза»; Мікеланджэла. Роспіс плафона Сіксцінскай капэлы (Ватыкан); Рафаэль. Фрэска «Афінская школа»; Станца дэла Сеньятура, «Мадонна Тэмпі», «Мадонна ў крэсле».

Скульптура: Данатэла. Статуя «Давід», конная статуя кандацэра Венецыянскай рэспублікі Гатамелаты; Мікеланджэла. Скульптуры «Давід», «Раб, які паўстаў».

15. Мастацтва Венецыі: жыццё ў фарбах (1 гадзіна).

Венецыянская школа жывапісу: мастацтва Джарджонэ, Тыцыяна, Тынтарэта. Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва Венецыі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў венецыянскага мастацтва.

Гутарка «Мастацкія асаблівасці венецыянскага жывапісу».

Дыскусія «Паэтычныя імправізацыі мастакоў венецыянскай школы».

Выкананне эскіза дэкору «нёманская нітка» для выраба са шкла.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Джарджонэ. «Мадонна, якая чытае»; Тыцыян. «Партрэт П'етра Арэтына»; Тынтарэта. «Тайная вячэра».

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: філіграннае шкло («венецыянская нітка»); Б. Манара. Блюда «Бітва рымлян»; «Талеркі закаханых».

16. Праўда і прыгажосць у мастацтве Нідэрландаў (1 гадзіна).

Асаблівасці жывапісу Нідэрландаў: народныя матывы, віртуознасць малюнка, багацце каларыту, шматзначнасць сюжэтаў.

Браты ван Эйкі – рэфарматары ў галіне жывапісу. Незвычайныя персанажы твораў Іераніма Босха. Панарама жыцця ў жывапісе Пітэра Брэйгеля Старэйшага.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Нідэрландаў.

Гутарка «Асаблівасці жывапісу Нідэрландаў».

Дыскусія «Загадкавыя вобразы Іераніма Босха».

Падарожжа па сюжэтах карцін П. Брэйгеля Старэйшага.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Ян ван Эйк. «Генцкі алтар», «Партрэт пары Арнальфіні», «Чалавек у турбане»; І. Босх. Трыпціх «Спакуса святога Антонія», «Фокуснік»; П. Брэйгель Старэйшы. «Паляўнічыя на снезе», «Фламандскія прыказкі», «Дзіцячыя гульні».

17. Пошук свайго шляху: выяўленчае мастацтва Германіі (1 гадзіна).

Асноўныя дасягненні ў мастацкай культуры Германіі. Развіццё гравюры ў творчасці Альбрэхта Дзюрэра. Псіхалагізм партрэтаў Ганса Гольбейна Малодшага.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Германіі.

Гутарка «Адлюстраванне ідэй Рэнесансу ў творчасці А. Дзюрэра і Г. Гольбейна Малодшага».

Параўнанне партрэтнай творчасці нямецкіх мастакоў.

Выкананне эскіза расліны ў стылістыцы Альбрэхта Дзюрэра.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс і графіка: А. Дзюрэр. «Чатыры апосталы», «Аўтапартрэт» (1498), «Меланхолія I», «Вялікі кавалак дзёрну», «Зяц», «Бусел», «Аквілегія блакітная»; Г. Гальбейн Малодшы. «Партрэт Генрыха VIII», «Партрэт Эразма Ратэрдамскага».

18. Нацыянальная своеасаблівасць мастацтва Францыі і Англіі (1 гадзіна).

Мастацтва Францыі: гармонія замкаў. Кніжная графіка братаў Лімбургаў і Жана Фуке.

Мастацтва Англіі: своеасаблівасць Лізавецінскага Адраджэння. Асноўныя жанры ў творчасці Уільяма Шэкспіра. Асаблівасці шэкспіраўскіх камедый.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Францыі і Англіі.

Гутарка «Асаблівасці французскай і англійскай архітэктуры».

Выкананне ілюстрацыі да камедыі У. Шэкспіра (на выбар). Абмеркаванне работ.

Інсцэніроўка ўрыўка з камедыі У. Шэкспіра (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: замак-гатэль Шэнансо (Францыя).

Жывапіс і графіка: Ж. Фуке. «Партрэт Карла VII», мініяцюра «Карл Вялікі ў бітве»; браты Лімбургі. «Цудоўны часаслоў герцага Берыйскага».

Тэатр (сюжэты): У. Шэкспір. «Дванаццатая ноч, ці што заўгодна?», «Рамэа і Джульета».

19–20. Эпоха Адраджэння на беларускіх землях (2 гадзіны).

Рысы рэнесансу ў мастацкай культуры на беларускіх землях.

Мастацтва гравюры: мастацкае афармленне выданняў Францыска Скарыны. Рысы рэнесансу ў архітэктуры Беларусі: Мірскі замак, кальвінскія зборы ў Заслаўі і Смаргоні, ратуша ў Нясвіжы.

Своеасаблівасць беларускага іканапісу: абраз «Адзігітрыя Іерусалімскай» з в. Здзітава, абраз «Пакланенне вешчуноў» з в. Дрысвяты. Развіццё жанру партрэта ў жывапісе: партрэты Юрыя Радзівіла, Кацярыны Слуцкай.

Своеасаблівасць дэкаратыўна-прыкладнога мастацтва.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва эпохі Адраджэння на беларускіх землях.

Экскурсія ў палацава-замкавы комплекс эпохі Адраджэння.

Дыскусія «Замкавы комплекс «Мір» учора, сёння, заўтра».

Дыспут «Францыск Скарына – роданачальнік беларускага мастацтва кнігі».

Выкананне эскізнага малюнка на тэму «Замкі Беларусі» (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Кальвінскі збор у г. Заслаўі; ратуша ў г. Нясвіжы; Мірскі замак.

Пластыка: «Марыя з немаўлём» з Нясвіжскага касцёла Божага Цела; Царскія вароты з Праабражэнскай царквы в. Варанілавічы Пружанскага раёна Брэсцкай вобласці.

Жывапіс: абраз «Адзігітрыя Іерусалімскай» з в. Здзітава; абраз «Пакланенне вешчуноў» з в. Дрысвяты; абраз «Святое сямейства са Святым Францішкам» з Францысканскага касцёла Успення Маці Божай у Пінску; партрэт Юрыя Радзівіла; партрэт Кацярыны Слуцкай.

Кніжная графіка: партрэт Францыска Скарыны з «Кнігі Ісуса Сірахава»; тытульны ліст з кнігі «Песня песняў»; «Будаўніцтва Іерусалімскага храма» з «Трэцяй кнігі Царстваў».

БАРОКА, РАКАКО І КЛАСЦЫЗМ У МАСТАЦТВЕ XVII–XVIII СТАГОДДЗЯЎ (11 гадзін)

21. Цудоўнае барока: тэатральнасць ва ўсім (1 гадзіна).

Стыль барока як дэманстрацыя магутнасці свецкай і царкоўнай улады. Пышнасць, тэатральнасць, пераборлівая дынаміка барока ў мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Абмеркаванне асаблівасцей стылю барока і яго ўвасаблення ў творах розных відаў мастацтва.

Складанне табліцы «Стылявыя асаблівасці барока».

Праект-даследаванне «Стыль барока ў мастацкай культуры маёй краіны» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Ф. Бараміні. Царква Сан-Карла але Куатро Фантанэ ў Рыме (Італія).

Жывапіс: П. П. Рубенс. «Апафеоз Якава I» на столі Банкетнай залы (палац Уайтхол у Лондане, Англія); А. Поца. Распіс скляпенняў (царква Сант-Іньяцыа ў Рыме, Італія).

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: галандскія латуневыя люстры; французская мэбля ў стылях Берэн, Буль (на выбар).

Скульптура: П'ер Ле Гро Малодшы. Алтар Луіджы Ганзага і надмагілле папы Луіджы XV (царква Сант-Іньяцыа ў Рыме, Італія).

22–23. Мастацтва Італіі: калыска барока (2 гадзіны).

Барочны Рым – тэатр пад адкрытым небам.

XVII стагоддзе: універсальны мастацкі геній Ларэнца Берніні. Творчасць архітэктара Франчэска Бараміні. Светлавыя і кампазіцыйныя эфекты жывапісу Караваджа.

XVIII стагоддзе: архітэктурныя фантазіі Джавані Піранезі, творчая спадчына Джавані Ц'эпала і П'этра Лонгі.

Маляўнічасць музыкі Антонія Вівальдзі, Клаўдзіа Мантэвердзі, Тамаза Альбініні.

Маляўнічасць Венецыі ў п'есах Карла Гальдоні і Карла Гоцы.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў італьянскага барока.

Віртуальная экскурсія па Рыме: наведванне сабораў, спраектаваных Л. Берніні.

Гутарка на тэму «Рысы барока ў скульптурнай групе фантана Трэві ў Рыме».

Слоўная характарыстыка жывапісных палотнаў Караваджа.

Выкананне калажа «Цудоўнае барока».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Л. Берніні. Плошча перад саборам Святога Пятра, фантан «Чатырох рэк» на плошчы Навона ў Рыме; Н. Сальві. Фантан Трэві ў Рыме; Ф. Бараміні. Царква Сант-Іва ала Сапіенца; Г. Гварыні. Палацца Карыньяна ў Турыне.

Скульптура: Л. Берніні. «Давід», «Апалон і Дафна».

Жывапіс: М. да Караваджа. «Кошык з садавіной», «Лютніст», «Узяцце Хрыста пад варту»; Дж. Ц'эпала. Пано «Венецыя прымае дар Нептуна» для залы Чатырох дзвярэй Палаца дожаў у Венецыі, распісы Вюрцбургскай рэзідэнцыі; П. Лонгі. «Насарог», «Венецыянскае сямейства».

Графіка: Дж. Піранезі. Гравюра «Фантазіі на тэму турмаў».

Музыка (на выбар): А. Вівальдзі. Цыкл «Поры года» (частка на выбар), Канцэрт ля мінор для скрыпкі, струнных і баса канцінуа (1 частка); К. Мантэвердзі. Опера «Арфей і Эўрыдыка» (фрагменты); А. Карэлі. Саната для скрыпкі № 13 рэ мінор («Фолія»); Т. Дж. Альбіноні. «Адажыя»; А. Рэспігі. Сімфанічная паэма «Фантаны Рыма» (1 частка).

Тэатр (сюжэты): К. Гальдоні. П'еса «Слуга двух гаспадароў»; К. Гоцы. П'есы «Прынцэса Турандот», «Любоў да трох апельсінаў», «Кароль-алень» (на выбар).

24. Суровасць і яркасць мастацтва Іспаніі (1 гадзіна).

«Залаты век» іспанскага жывапісу. Міфалагічная і рэлігійная тэматыка. Партрэтны жывапіс.

Творчасць драматурга Лопэ дэ Вега.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў іспанскіх майстроў.

Гутарка «Праўдзівае мастацтва іспанскіх майстроў».

Дыскусія «Загадкавыя пасланні Дыега Веласкеса».

Выкананне нацюрморта ў стылі Франсіска дэ Сурбарана.

Інсцэніроўка эпизоду п'есы «Сабака на сене» Лопэ дэ Вега (на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Ф. дэ К. Новаа. Заходні фасад сабора Санць'яга-дэ-Кампастэла.

Жывапіс: Эль Грэка. «Апостал Ян», «Від Галеда падчас навальніцы», «Партрэт кавалера з рукой на грудзях»; Х. дэ Рыбера. «Архімед», «Дыяген», «Крываножка»; Ф. дэ Сурбаран. Нацюрморт з лімонамі, апельсінамі і ружай; Д. Веласкес. «Мяніны», «Партрэт інфанта Маргарыты», «Партрэт папы Інакенція Х».

Тэатр: Лопэ дэ Вега. П'еса «Сабака на сене» (урывак).

25. Мастацтва Нідэрландаў: непадобныя суседзі (1 гадзіна).

Жывапіс Фландрый. Партрэтны жывапіс. Нацюрморт як характарыстыка гаспадара намалёваных прадметаў. Свабодная трактоўка жывапісных сюжэтаў.

Мастацтва Галандыі. Развіццё жанраў жывапісу: нацюрморт, партрэт, пейзаж. «Малыя галандцы». Жыццёвы шлях Рэмбранта ў яго карцінах.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацтва Нідэрландаў.

Віртуальная экскурсія па Амстэрдаме.

Гутарка «Рэмбрант: золата святла».

Запаўненне табліцы «Асноўныя адрозненні мастацтва Фландрый і Галандыі».

Міні-праект «Рэалізм «малых галандцаў»».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс Фландрый: П. П. Рубенс. «Аўтапартрэт з Ізабэлай Брант», «Бой Святога Георгія»; А. ван Дэйк. «Карл I, кароль Англіі, на паляванні»; П. Снейдэрс. Серыя «Крамы»; Я. Іорданс. «Бабовы кароль»; Д. Тэнірс Малодшы. «Сцэны з малпамі».

Жывапіс Галандыі: Х. Аверкамп. «Ледзяны горад»; В. К. Хеда. «Сняданак з чарнічным пірагом»; Ян Вермеер Дэлфцкі. «Дзяўчына з жамчужнай завушніцай», «Служанка са збаном малака»; Ф. Халс. «Банкет афіцэраў стралковай роты Святога Георгія ў Гарлеме»; А. ван Астадэ. «Настаўнік»; Рэмбрант. «Аўтапартрэт насупішыся», «Вяртанне блуднага сына», «Святое сямейства і анёлы», «Начны дазор».

26. Мастацтва Францыі: ад барока да класіцызму (1 гадзіна).

Сіметрыя, строгасць і ўзорнасць мастацтва класіцызму. Архітэктурны ансамбль Версаля як увасабленне ідэй класіцызму.

Характэрныя праявы стылю ракако ў мастацтве.

Французская кампазітарская школа. Тэатральнасць мініяцюр: карнавал партрэтаў, паэтычных пейзажаў, замалёвак быту.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацтва Францыі.

Віртуальная экскурсія па Версальскім палацы.

Гутарка «Асноўныя прыёмы выяўленчасці ў музыкальных мініяцюрах французскіх клавесіністаў».

Падрыхтоўка віктарыны па выяўленчым мастацтве Францыі.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Л. Лево, Ж. Ардуэн Мансар. Каралеўскі палац у Версалі; Ж.-Ж. Суфло. Сабор абацтва Сент-Жэнеўеў (Пантэон) у Парыжы; Л. Лево. Палацава-паркавы ансамбль Ва-ле-Віконт; Ж. Ардуэн Мансар. Вандомская плошча.

Жывапіс: Н. Пусэн. «Танкрэд і Эрмінія»; Ж.-Л. Давід. «Клятва Гарацыяў»; А. Вато. «Цяжкае становішча»; Ж.-Б. С. Шардэн. «Кухарка, якая мые посуд», «Медны бак»; К. Ларэн. «Адплышце царыцы Саўскай»; Ф. Бушэ. «Партрэт мадам дэ Пампадур».

Скульптура: П. Пюжэ. «Мілон Кратонскі з ільвом»; Э. М. Фальканэ. «Мілон з Кратона»; Ж. А. Гудон. Статуя Вальтэра; Ф. Жырардон. «Апалон і німфы»; Ж.-Б. Пігаль. «Хлопчык з клеткай».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: керамічныя вырабы Сеўрскай фарфаравай мануфактуры; Г. Бенеман. Камода ў стылі Людовіка XVI; А.-Ш. Буль. Шкатулкі для жаночага туалету.

Музыка (на выбар): Л. Куперэн. П'есы «Жняцы», «Маленькія ветраныя млыны», «Матылі», «Зязюля»; Ж.-Ф. Рамо. П'есы «Курыца», «Спевы птушак», «Шчэбет птушак», «Цыклопы».

27. Мастацтва Англіі: стрыманая прыгажосць (1 гадзіна).

Значнасць і рэспектабельнасць класіцызму ў архітэктуры Англіі. Дасягненні ў выяўленчым мастацтве: партрэт, карыкатура, пейзаж. Жывапісныя і графічныя цыклы Уільяма Хогарта.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацтва Англіі.

Гутарка «Асаблівасці англійскага парку».

Віртуальная экскурсія па саборы Святога Паўла ў Лондане.

Міні-праект «Неаготыка ў мастацкай культуры Беларусі».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: К. Рэн. Сабор Святога Паўла ў Лондане; К. Кэмпбел. Дом у сядзібе Уонстэд-хаўс; Дж. Гібс. Будынак універсітэцкай бібліятэкі ў Оксфардзе.

Жывапіс: У. Хогарт. «Аўтапартрэт», «Дзяўчына з крэветкамі», «Дэвід у ролі Рычарда III», серыя «Кар'ера мота»; Дж. Рэйналдс. «Дзяўчынка з суніцамі», «Сара Сіданс у выглядзе музы трагедыі»; Т. Гейнсбара. «Партрэт Сары Сіданс», «Ранішняя прагулка», «Партрэт герцагіні дэ Бафор» («Дама ў блакітным»), «Рачны пейзаж з фігурамі ў лодцы».

28. Вялікія еўрапейскія кампазітары XVII стагоддзя (1 гадзіна).

І. С. Бах – найвялікшы кампазітар усіх часоў і народаў. Г. Ф. Гендэль – кампазітар, які звязаў культуры і стылі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і слоўная характарыстыка музыкальных твораў.

Слоўная характарыстыка музыкальных твораў.

Дыскусія «Прафесія музыканта ў XVII і XXI стагоддзях».

Падбор музычных твораў сучасных кампазітараў, якія выкарыстоўвалі музычныя тэмы І. С. Баха, Г. Ф. Гендэля.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

І. С. Бах. Партыта для скрыпкі сола (Чакона рэ мiнор); Саната № 2 для флейты і клавесiна («Сiчыліяна»); Аркестравая сюiта № 3 («Арыя»), брандэнбургскі канцэрт № 2, «Кафейная кантата», Прэлюдыя і fuga мi-бемоль мiнор («Добра тэмпераваны клавiр», I том);

Г. Ф. Гендэль. «Алілуя» з араторыі «Месiя», Сюiта № 7 соль мiнор («Пасакалія»), Сюiта № 11 рэ мiнор («Сарабанда»), цыкл «Музыка на вадзе» (Сюiта № 2 Рэ мажор, 2 частка).

29. Венская класiчная школа (1 гадзiна).

Творчасць Ё. Гайдна, В. А. Моцарта, Л. ван Бетховена: новая музыка для новых пакаленняў.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне і слоўная характарыстыка музычных твораў венскiх класiкаў.

Гутарка «Гiсторыя «Рэквiема» В. А. Моцарта».

Выкананне оды «Да радасцi» з сiмфонiі № 9 Л. ван Бетховена.

Інсцэніроўка сiмфонiі «Развiтальная» Й. Гайдна.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Ё. Гайдн. Сiмфонiя № 45 («Развiтальная», 1 частка); Сiмфонiя № 103 («3 трэмала лiтаўраў»), уступ);

В. А. Моцарт. Опера «Вяселле Фiгара» (уверцюра); Опера «Чароўная флейта» (арыя Ночы, 1 дзея, 2 карціна); «Рэквiем» («Лакрымоза»); Сiмфонiя № 40 (1 частка);

Л. ван Бетховен. Саната № 17 (3 ч.); Саната № 23 («Апасiяната», 1 частка); Сiмфонiя № 9 («Ода да радасцi») (на выбар).

30–31. Мастацтва Расiі: рывок у Еўропу (2 гадзiны).

Будаўнiцтва Пецярбурга. Дзейнасць італьянскiх і французскiх майстроў – Д. Трэзiнi, Б. Ф. Растрэлі. Расiйскiя архiтэктары В. Бажэнаў, М. Казакоў. Мастацтва Пятроўскага часу, Лiзавецiнскае барока, Кацярынiнскi класiцызм.

Стварэнне высокамастацкага шкла, фарфору. Адраджэнне тэхнiкi мазаікi. Свецкi характар жывапісу. Тэмы і сюжэты ў выяўленчым мастацтве.

Новыя формы ў музычным мастацтве Расiі. Кант – свецкi жанр музычнага мастацтва. Духоўная музыка.

Асноўныя вiды дзейнасцi.

Успрыманне і абмеркаванне твораў рускага мастацтва.

Гутарка «Асноўныя сюжэты і вобразы ў рускiм жывапісе».

Вiртуальная экскурсiя па Санкт-Пецярбургу.

Выкананне дызайну паштоўкi «Стары-новы Пецярбург» (калаж).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архiтэктурa: Д. Трэзiнi. Петрапаўлаўскi сабор (Санкт-Пецярбург); Д. Трэзiнi, А. Шлютэр. Летнi палац Пятра I з Летнiм садам; Б. Ф. Растрэлі. Зiмовы палац (Санкт-Пецярбург); Кацярынiнскi (Вялікi) палац (Царскае Сяло); комплекс Уваскрасенскага (Смольнага) манастыра; Кiтайскi палац, iнтэр'ер (Аранiенбаум); В. Бажэнаў. Дом П. Я. Пашкова (Масква); М. Казакоў. Будынак Сената ў Крамлі (Масква).

Жывапіс: І. Нiкiцiн. «Палявы гетман», XVIII ст.; А. Антропаў. «Партрэт статс-дамы А. М. Измайлавай»; Ф. Рокатаў. «Партрэт А. П. Струйскай»; Д. Лявiцкi. «Партрэт смалiянак

К. М. Хрушчовай і К. М. Хаванскай»; У. Баравікоўскі. «Партрэт М. І. Лапухіной», «Партрэт сясцёр Г. Г. і В. Г. Гагарыных»; М. Ламаносаў. Мазаіка «Палтаўская баталія».

Скульптура: Б. К. Растрэлі. Скульптурная кампазіцыя «Імператрыца Ганна Іаанаўна з арапчонкам»; помнік Пятру I; М. Казлоўскі. «Самсон, які разрывае пашчу льва»; Ф. Шубін. «Партрэт імператара Паўла I»; Э. М. Фальканэ. Помнік Пятру I («Медны коннік»).

Музыка: М. Беразоўскі. Харавы канцэрт «Не забывай пра мяне падчас старасці»; Д. Бартнянскі. Духоўныя творы («Ойча наш», «Многая лета»).

МАСТАЦКАЯ КУЛЬТУРА НА ЗЕМЛЯХ БЕЛАРУСІ ў XVII–XVIII СТАГОДДЗЯХ (4 гадзіны)

32. Архітэктура і манументальны жывапіс на землях Беларусі ў перыяд Рэчы Паспалітай (1 гадзіна).

Барока – вызначальны стыль мастацтва Беларусі ў XVII–XVIII стагоддзях. Культываваны збудаванні і палацы: касцёл Божага Цела ў Нясвіжы, касцёл Святога Францыска Ксаверыя ў Гродне, царква Святога Мікалая Нікольскага манастыра ў Магілёве.

Алтар капліцы Святой Барбары ў касцёле Ушэсця Маці Божай у Будславе, галоўны алтар у касцёле Святога Францыска Ксаверыя ў Гродне.

Рысы класіцызму ў мастацтве XVII–XVIII стагоддзяў: палац у Свяцку, палацавы комплекс у Ружанах.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі XVII–XVIII стагоддзяў.

Гутарка «Асаблівасці беларускага барока».

Віртуальная экскурсія па палацавых комплексах Беларусі.

Міні-праект «Храмы Беларусі: мінулае і сучаснасць».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Я. М. Бернадоні. Касцёл Божага Цела (Фарны) у Нясвіжы; Магілёўская Мікалаеўская царква; калегіум езуітаў у Пінску; касцёл Святога Францыска Ксаверыя (Фарны) у Гродне; Нясвіжскі замак; І. Глаўбіц. Сафійскі сабор у Полацку; Дж. Сака. Палац у Свяцку; Я. С. Бекер. Палацавы комплекс у Ружанах.

Манументальна-дэкаратыўнае мастацтва: алтар капліцы Святой Барбары ў касцёле Ушэсця Маці Божай у Будславе; Я. Шміт. Галоўны алтар у касцёле Францыска Ксаверыя ў Гродне; роспісы касцёла Святога Станіслава ў Магілёве.

33. Люстэрка эпохі: мастацтва беларускіх зямель XVII–XVIII стагоддзяў (1 гадзіна).

Жывапіс эпохі барока. Самабытнасць беларускай іканапіснай школы. Партрэт эпохі барока. Сармацкія традыцыі і ўплыў заходнеўрапейскага мастацтва.

Развіццё мастацтва гравюры. Карта Вялікага Княства Літоўскага, створаная Томашам Макоўскім. Кніжная гравюра: ілюстрацыі Аляксандра Тарасевіча, Максіма Вашчанкі.

Дэкаратыўна-прыкладнае мастацтва: вырабы Сверханскай, Карэліцкай, Урэцкай, Налібоцкай, Слуцкай мануфактур.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі XVII–XVIII стагоддзяў.

Дыскусія «Сармацкі партрэт – адлюстраванне ідэй шляхецкага саслоўя».

Выкананне творчай работы «Сімваліка слуцкага пояса ў сармацкім касцюме».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: П. Еўсяевіч. Абраз «Раство Маці Божай» з Галынца; «Параскева з жыціем» з в. Бездзеж; «Выбраныя святыя» шарашоўскага майстра; партрэт Кшыштафа

Весялоўскага; Д. Шульц. Партрэт Януша Радзівіла; І. Шрэтар. Партрэт Катажыны і Марыі Радзівіл; А. Стэх. Партрэт Аляксандра Астрожскага.

Графіка: Т. Макоўскі. Карта «Вялікае Княства Літоўскае і іншыя прылеглыя краіны з іх дакладным апісаннем...»; А. Тарасевіч. Ілюстрацыі да кнігі «Rosarium...»; М. Вашчанка. Ілюстрацыі да кнігі «Манархія Турэцкая, апісаная Рыко».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: посуд і дробная пластыка Сверханскай мануфактуры (на выбар); Габелен «Парад войскаў пад Заблудавым»; посуд Налібоцкай мануфактуры; люстэрка Урэцкай мануфактуры; слуцкія паясы.

34. Музыка і тэатр на землях Беларусі ў перыяд Рэчы Паспалітай (1 гадзіна).

Беларускія канты. Свецкая музычная культура на землях Беларусі. Опера «Агатка, або Прыезд пана» Я. Д. Голанд – першая беларуская опера.

Папулярнасць тэатральнага мастацтва: разнастайнасць рэпертуару магнацкіх тэатраў, трагічнае і камічнае ў батлеечных спектаклях.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі XVII–XVIII стагоддзяў.

Выкананне беларускага канта (на выбар).

Гутарка «Сюжэты і героі батлеечных спектакляў».

Выкананне прэзентацыі-галерэі «Культура Беларусі ў асобах».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Музыка: «Астрамечаўскі рукапіс» (вядомы раней пад назвай «Полацкі сшытак» («Бергамеска», «Канцона», «Куранта»); М. Радзівіл. Дывертысмент у 3 частках; М. Агінскі. Вакальны цыкл «Да Касі»; Я. Д. Голанд. Опера «Агатка» (ўверцюра, арыя Агаткі); Р. Вардоцкі. Фрагменты з оперы «Апалон-заканадаўца».

Тэатр: запісы батлеечных тэкстаў (на выбар).

35. Паўтарэнне і абагульненне. Творчы праект (1 гадзіна).

Мастацкая культура эпохі Сярэдневякоўя.

Мастацтва эпохі Адраджэння.

Адметныя рысы мастацтва барока, ракако, класіцызму.

Развіццё мастацкай культуры на беларускіх землях у перыяд XI–XVIII стагоддзяў.

Асноўныя віды дзейнасці.

Выстава работ (праектаў) вучняў.

Прэзентацыя і абарона работ (праектаў).

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ VIII КЛАСА

Мець уяўленне:

пра асаблівасці развіцця мастацкай культуры Сярэдневякоўя, эпохі Адраджэння, XVII–XVIII стагоддзяў;

асаблівасці развіцця нацыянальнай мастацкай культуры на беларускіх землях з XI па XVIII стагоддзе.

Ведаць:

змест паняццяў «стыль у мастацтве», «гатычны стыль», «раманскі стыль», «класіцызм», «барока», «ракако»;

асноўныя сродкі мастацкай выразнасці ў розных відах мастацтва і асаблівасці іх уасаблення ў рамках часовага перыяду, які вывучаецца;

перыядызацыю мастацкай культуры Сярэдневякоўя, Адраджэння, XVII–XVIII стагоддзяў;

грамадскія і эканамічныя асаблівасці, якія вызначаюць развіццё мастацтва Сярэдневякоўя, Адраджэння, XVII–XVIII стагоддзяў;

асноўныя творы мастацтва Сярэдневякоўя, Адраджэння, XVII–XVIII стагоддзяў.

Умець:
вызначаць тэму мастацкага твора;
дыферэнцыраваць мастацкія творы па відах і жанрах мастацтва;
суадносіць мастацкія творы з гістарычным перыядам, які вывучаецца;
выказаць і абгрунтаваць свае адносіны да твора мастацтва;
выяўляць асацыятыўныя сувязі мастацкага твора з жыццядзейнасцю чалавека, навакольным светам;
увасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.
Валодаць:
навыкамі пошуку і крытычнага адбору мастацтвазнаўчай інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу;
навыкамі аналізу і інтэрпрэтацыі твора мастацтва для арганізацыі свайго вольнага часу, самастойнай мастацкай творчасці.

ГЛАВА 6 **ЗМЕСТ ВУЧЭБНАГА ПРАДМЕТА Ё ІХ КЛАСЕ. АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ** **ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ** (16 гадзін)

МАСТАЦКАЯ КУЛЬТУРА ХІХ СТАГОДДЗЯ: АДКРЫЦЦІ І СУПРАЦЬСТАЯННІ (5 гадзін)

1. Класіцызм і рамантызм: розум і пачуцці (1 гадзіна).

ХІХ стагоддзе – новы этап у гісторыі еўрапейскай культуры. Класіцызм як афіцыйны стыль у мастацтве ХІХ стагоддзя. Ідэалы класічнай прыгажосці ў мастацтве Беларусі.

Романтызм: новы погляд на свет. Палеміка рамантыкаў з класіцыстамі. Канфлікт асобы і навакольнага свету ў творах рамантызму. Романтызм у мастацтве Беларусі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў класічнага і рамантычнага мастацтва.

Гутарка «Сюжэты і вобразы ў мастацтве класіцыстаў і рамантыкаў».

Дыскусія «Лірычны герой у творах жывапісу мастакоў рамантычнага светапогляду».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура (класіцызм): Ж.-Ф. Шальгрэн і іншыя. Вялікая Трыумфальная арка на плошчы Шарля дэ Голя (Зоркі) у Парыжы; К. Ф. Шынкель. Стары музей у Берліне; А. Д. Захараў. Адміралцейства ў Санкт-Пецярбургу; К. І. Росі. Будынак Галоўнага штаба ў Санкт-Пецярбургу; Я. М. Аляксееў, К. Бланк, Дж. Кларк і іншыя. Палац Румянцавых і Паскевічаў у Гомелі; Дж. Кларк. Петрапаўлаўскі сабор у Гомелі.

Жывапіс (класіцызм): Ж. А. Д. Энгр. Партрэт Напалеона на імперскім троне; «Абцяганне Людовіка XIII»; І. Аляшкевіч. «Партрэт маладой жанчыны», «Партрэт князя А. А. Чартарыйскага», «Анцівох і Стратоніка»; І. Хруцкі. Партрэты і нацюрморты (на выбар).

Скульптура (класіцызм): Б. Торвальдсен. «Зеўс і Ганімед»; І. П. Мартас. Помнік Мініну і Пажарскаму.

Жывапіс (романтызм): Э. Дэлакруза. «Свабода, якая вядзе народ», «Разня на Хіясе», «Ладдзя Дантэ», «Паляванне на львоў у Марока»; Т. Жэрыко. «Плыт «Медузы»», «Афіцэр конных егераў імператарскай гвардыі, які ідзе ў атаку», «Скачкі ў Эпсومه»; Ф. Гоя. «Партрэт Ісабэль дэ Порсель», «Расстрэл паўстанцаў у ноч 3 мая 1808 года», «Калос (Паніка)»; К. Брулоў. «Апошні дзень Пампеі»; «Вершніца»; В. Ваньковіч. «Партрэт А. Міцкевіча на скале Аю-Даг», «Партрэт Караля Ліпінскага»; І. Айвазоўскі. «Дзявяты вал» (ці іншыя карціны); Я. Дамель. «Павел I вызваляе Тадэвуша Касцюшку»; Я. Суходольскі. «Начны штурм крэпасці Ахалцых».

2. Рамантызм у музыцы: энцыклапедыя пачуццяў (1 гадзіна).

Лірыка як вядучая эмацыянальная сфера ў музыцы рамантызму. Асноўныя тэмы і жанры ў музыцы рамантызму.

Найбуйнейшыя прадстаўнікі музычнага рамантызму ў Еўропе. Рамансава-песенная творчасць у Расіі. Першая беларуская нацыянальная опера.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне музыкі рамантызму.

Гутаркі «Музычны партрэт кампазітараў-рамантыкаў», «Музычныя мініяцюры: разнастайнасць тэм і жанраў».

Выкананне раманса (на выбар).

Выкананне міні-праекта «Сучасныя музычныя інтэрпрэтацыі твораў кампазітараў-рамантыкаў».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Музыка: Ф. Шуберт. Сімфонія № 8 сі мінор «Няскончаная» (1 частка), серэнада са зборніка «Лебядзіная песня», «Музычны момант» (опус 94 № 3 фа мінор), «Ave Maria» (трэцяя песня Элен з цыкла песень на вершы В. Скота); Р. Шуман. Цыкл «Карнавал» (п'есы на выбар); Ф. Шапэн. Прэлюдыі (№ 4 мі мінор, № 20 До мінор), нахцюрны (опус 9 № 2 Мі-бемоль мажор, опус 48 № 1 до мінор), Паланэз (опус 40 № 1 Ля мажор), вальсы (опус 69 № 1 Ля-бемоль мажор, опус 64 № 2 до-дыез мінор), Балада № 1 соль мінор, Балада № 2 Фа мажор; Ф. Мендэльсон. «Песні без слоў» (на выбар); А. А. Аляб'еў, А. Л. Гурыл'еў, А. Я. Варламаў. Рамансы (на выбар); А. І. Абрамовіч. Фартэпіянная паэма «Беларускае вяселле»; С. Манюшка. Раманс «Залатая рыбка»; опера «Сялянка» («Ідылія») (лібрэта В. І. Дуніна-Марцінкевіча).

3. Рэалізм: чалавек у рэаліях соцыуму (1 гадзіна).

Паняцце «рэалізм». Вытокі рэалізму ў мастацтве. Асноўныя тэмы і жанры ў мастацтве рэалізму.

Адлюстраванне аб'ектыўнага погляду ў выяўленчым мастацтве заходнееўрапейскіх мастакоў. Шэдэўры рускага рэалізму.

Рэалістычныя тэндэнцыі ў беларускім мастацтве. К. І. Русецкі і ідэалізацыя вобраза «простага чалавека». Сталы рэалізм у творчасці Н. Ю. Сілівановіча. Пейзажы А. Г. Гараўскага.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва рэалізму.

Гутарка «Правы рэалізму ў творах выяўленчага мастацтва».

Параўнанне тэматыкі жывапісу XVIII і XIX стагоддзяў.

Параўнанне трактоўкі вобраза чалавека ў творах рамантызму і рэалізму.

Выкананне фотаздымкаў чалавека ў стылі рамантызму і рэалізму.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Выяўленчае мастацтва: Г. Курбэ. «Сяляне з Флажы, якія вяртаюцца з кірмашу ў Арнане»; А. Дам'е. «Прачка»; Ж.-Ф. Міле. «Анжэлос (Вячэрні звон)», «Сейбіт»; Т. Русо. «Від у ваколіцах Гранвіля»; В. Лейбль. «Тры жанчыны ў царкве»; В. Р. Пяроў. «Чаяванне ў Мыцішчах», «Паляўнічыя на прывале», «Птушкалоў»; І. Я. Рэпін. «Бурлакі на Волзе», «Хрэсны ход у Курскай губерні»; І. І. Шышкін. «Жыта» (ці іншыя карціны); В. І. Сурыкаў. «Раніца стралецкай кары», «Баярыня Марозава»; К. І. Русецкі. «Жня», «Вербная нядзеля»; Н. Ю. Сілівановіч. «Дзеці ў двары», «Салдат з хлопчыкам»; «Пастух са Свянцяншчыны».

4. Рэалізм у музыцы: жыццё ва ўсіх праявах (1 гадзіна).

Рэалізм у заходнееўрапейскай музыцы XIX стагоддзя. Прастата і даступнасць музычнай мовы, праўдзівасць музычных характараў. Рэалістычная музычная драма Дж. Вердзі. «Кармэн» Ж. Бізэ – вяршыня опернага рэалізму.

Рэалізм у творчасці кампазітараў «Магутнай кучкі». Сімфанічная драма П. І. Чайкоўскага.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў музычнага мастацтва.

Гутарка «Рамантызм і рэалізм у музыцы: асноўныя адрозненні».

Знаёмства (віртуальнае знаёмства) з жанрам оперы ў Нацыянальным акадэмічным Вялікім тэатры оперы і балета Рэспублікі Беларусь.

Параўнанне сродкаў выразнасці вобразу Кармэн у оперы Ж. Бізэ і «Кармэн-сюіце» Р. Шчадрына.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Музыка: Дж. Вердзі. Опера «Травіята» (застольная песня «Высока падымем усе кубак весялосці» з I дзеі, арыя Вялеты «Бывайце вы навекі» з III дзеі); Ж. Бізэ. Опера «Кармэн» (хабанэра Кармэн «У каханню, як у пташкі, крылы» з I дзеі, сегідылья Кармэн «Там, каля Севільі» з I дзеі, арыёза Хазэ з II дзеі, сцэна варажбы з III дзеі); М. П. Мусаргскі. Цыкл «Дзіцячая» (на выбар), «Песня пра блыху», опера «Барыс Гадуноў» (сцэна каля сабора Васіля Блажэннага з IV дзеі); А. П. Барадзін. Сімфонія № 2 «Волатайская» (частка 1), опера «Князь Ігар» (Палавецкія скокі з II дзеі); А. С. Даргамыжскі. Раманс «Стары капрал»; П. І. Чайкоўскі. Сімфонія № 6 «Патэтычная» (частка 4), опера «Пікавая дама» (арыя Германа «Што наша жыццё? Гульня!» з III дзеі).

5. Яркасць і непасрэднасць уражанняў імпрэсіяністаў (1 гадзіна).

Перадумовы ўзнікнення імпрэсіянізму. Папулярныя тэмы і сюжэты ў мастацтве імпрэсіянізму. Навізна прыёмаў і сродкаў мастацкай выразнасці ў выяўленчым мастацтве. Імпрэсіянізм у музычным мастацтве.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва імпрэсіяністаў.

Гутарка «Асаблівасці тэхнікі мастакоў-імпрэсіяністаў».

Параўнанне вобразаў прыроды і чалавека ў жывапісе перасоўнікаў і імпрэсіяністаў.

Выкананне малюнка ў тэхніцы пуанцілізма ў даступным графічным рэдактары.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: Э. Манэ. «Бар у Фалі-Бержэр»; К. Манэ. Серыя «Руанскі сабор», «Уражанне. Узыход сонца»; «Бульвар Капуцынак у Парыжы», «Вуліца Мантаргёй, свята 30 чэрвеня 1878 г.», «Прагулка па скалах», серыя пейзажаў «Японскі масток» (на выбар); П. А. Рэнуар. «Дзве сястры (На тэрасе)», «Партрэт актрысы Жанны Самары», «Дзяўчына з веерам»; Э. Дэга. «Блакітныя танцоўшчыцы», «Танцоўшчыцы на рэпетыцыі», «Зорка (Танцоўшчыца на сцэне)»; А. Сіслей. «Мароз у Лувесьене»; К. Пісаро. «Бульвар Манмартр у Парыжы», «Оперны праезд у Парыжы».

Музыка: К. Дэбюсі. Цыкл «Накцюрны» (на выбар); сімфанічны эскіз «Мора»; прэлюдыі (на выбар); М. Равель. Фартэпіяны цыкл «Адлюстраванні» (на выбар), «Балеро».

МАСТАЦТВА МЯЖЫ XIX–XX СТАГОДДЗЯЎ (3 гадзіны)

6. Мадэрн: пошук новага ў спазнаным (1 гадзіна).

Ідэі і напрамкі мадэрну. Нацыянальныя праявы мадэрну: ар-нуво, югендштіль, сэцэсія. Асноўныя крыніцы творчасці майстроў мадэрну.

Мадэрн у архітэктуры: В. Арта, Ч. Р. Макінтош, А. Гаўдзі. Праява мадэрну ў жывапісе – Г. Клімт. Мадэрн у дэкаратыўна-прыкладным мастацтве: У. Морыс, Р. Лалік, Л. К. Тыфані. Развіццё часопіснай і кніжнай графікі.

Мадэрн у музыцы: новая музычная мова А. Скрабіна.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне мастацтва мадэрну.

Гутарка «Мадэрн і прыгажосць: кропкі судакранання».

Віртуальнае знаёмства з архітэктурнымі шэдэўрамі А. Гаўдзі.

Выкананне эскізу прадмета інтэр'ера або малюнка шпалераў у стылі мадэрн.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: Ё. Ольбрых. Дом Сецэсіёна ў Вене; Ж. Лавірот. Дом Лавірата ў Парыжы; А. Гаўдзі. Дом Батльё, дом Міла, сабор Святой Сям'і, парк Гуэль у Барселоне; В. Арта. дом прафесара Таселя ў Бруселі, гасцёўня атэля ван Этвеле; Ч. Р. Макінтош. Мастацкая школа ў Глазга; Ф. Шэхтэль. Асабняк С. П. Рабушынскага ў Маскве.

Жывапіс: Г. Клімт. Пано «Дрэва жыцця».

Графіка: А. Муха. Серыя «Поры года», «Мастацтва» («Танец», «Паэзія»); О. Бёрдслі. Ілюстрацыі і вокладкі да друкаваных выданняў (на выбар).

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: Г. Абыст. Пано «Удар бізуна», мазаіка базілікі Сакрэ-Кёр у Парыжы; У. Морыс. Дызайн габеленаў, шпалераў; Ч. Р. Макінтош. Вітражы; Л. К. Тыфані. Вітражы, лямпы; Р. Лалік. Ювелірныя ўпрыгажэнні.

Музыка: А. М. Скрабін. «Паэма экстазу» (фрагмент), цыкл «24 прэлюды для фартэпіяна» (прэлюды № 5 Рэ мажор, № 10 до-дyez мінор, № 14 мі-бемоль мінор).

7. Сярэбраны век рускай культуры (1 гадзіна).

Асноўныя ідэі мастацтва сімвалізму. Сувязь сімвалізму і мадэрну ў мастацтве. Асаблівае значэнне формы, колеру, гуку ў творах розных відаў мастацтва.

Дзейнасць мастакоў творчага аб'яднання «Свет мастацтва».

Міжнародны мастацкі праект «Рускія сезоны». Балет-казка «Жар-птушка» І. Стравінскага.

Роля К. Станіслаўскага і У. Неміровіча-Данчанкі ў станаўленні Маскоўскага Мастацкага тэатра.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў сярэбранага веку.

Гутарка «Асаблівасці стылю мадэрн у мастацтве Расіі».

Дыскусія «Тэатральнасць музыкі Ігара Стравінскага».

Выкананне эскіза касцюма казачнага персанажа (на выбар) у стылі мадэрн.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: В. А. Сяроў. «Дзяўчынка з персікамі», «Выкраданне Еўропы»; М. А. Урубель. «Дэман, які сядзіць», «Мікула Селянінавіч», «Шасцікрылы серафім», «Пан»; А. М. Бенуа. «Прагулка караля»; Л. С. Бакст. «Старажытны жах»; К. А. Сомаў. «Язычок Каламбіны»; К. А. Каровін. «Кветкі і садавіна», «Прыстань у Гурзуфе».

Графіка: Я. Я. Лансерэ, І. Я. Білібін. Ілюстрацыі да друкаваных выданняў (на выбар); А. М. Бенуа. Ілюстрацыі да паэмы А. С. Пушкіна «Медны коннік».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: М. А. Урубель. Дэкаратыўная маэліка.

Сцэнаграфія: Л. С. Бакст. Эскізы касцюмаў і дэкарацый да балетаў «Спячая прыгажуня», «Жар-птушка»; А. М. Бенуа. Эскізы касцюмаў і дэкарацый да балета «Пятрушка»; А. Я. Галавін. Эскізы дэкарацый да балета «Жар-птушка».

Музыка: С. В. Рахманінаў (на выбар); І. Ф. Стравінскі. Балеты «Жар-птушка», «Пятрушка» (фрагменты).

8. Мастацтва Беларусі мяжы ХІХ–ХХ стагоддзяў (1 гадзiна).

Адраджэнне гістарычных традыцый у вобразах храмаў, сядзiб, грамадскіх будынкаў. Стыль мадэрн у архітэктурe.

Рамантычнае і рэалістычнае адлюстраванне рэчаіснасці ў жывапісе. Жанрава-тэматычная разнастайнасць жывапісу. Культурна-гістарычная спадчына ў беларускай графіцы.

Напалеон Орда – мастак і кампазітар. Ігнат Буйніцкі: нараджэнне беларускага тэатра.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі мяжы ХІХ–ХХ стагоддзяў.

Гутарка «Своеасаблівасць беларускай архітэктурe на мяжы ХІХ–ХХ стагоддзяў» («Тэмы і жанры ў беларускім жывапісе», «Вобраз чалавека ў мастацтве графікі»).

Дыскусія «Нацыянальны характар мастацтва».

Віртуальная экскурсія ў Нацыянальны мастацкі музей Рэспублікі Беларусь.

Падрыхтоўка міні-праекта «Архітэктурны партрэт горада па працах Напалеона Орды».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктурa: Г. Шахт. Царква Успення Прасвятой Багародзіцы ў в. Сар'я Верхнядзвінскага раёна Віцебскай вобласці; А. Гойбель. Касцёл Святога Антонія Падуанскага ў Паставах Віцебскай вобласці; П. П. Мяркулаў. Сабор Уваскрэсення Хрыстова ў Барысаве; Р. Р. Марфельд. Капліца-пахавальня Святаполк-Мірскіх у г. п. Мір Карэліцкага раёна Гродзенскай вобласці; В. А. Шротэр. Дваранская сядзiба ў аг. Чырвоны Бераг Жлобінскага раёна Гомельскай вобласці; П. Г. Камбураў. Будынак Магілёўскага драматычнага тэатра.

Жывапіс: В. К. Бялыніцкі-Біруля. «Веснавыя воды», «Квітнеючы сад», «Сакавік»; Ф. Э. Рушчыц. «Ля касцёла», «Старое гняздо»; К. Д. Альхімовіч. «Пахаванне Гедыміна», «На этапе»; Ю. Пэн. «Стары кравец».

Графіка: А. І. Каменскі. «Сустрэча ў пушчы»; С. С. Богуш-Сестранцэвіч. «Цыгане»; Н. Орда (на выбар).

Музыка: Н. Орда. Паланэз «Паўночная зорка».

МАСТАЦКІЯ ЭКСПЕРЫМЕНТЫ ХХ СТАГОДДЗЯ (4 гадзiны)

9. Кубізм і абстракцыянізм: змяшанне фарбаў і форм (1 гадзiна).

Авангард: рэвалюцыя ў мастацтве.

Кубізм: імкненне да «драбнення» формы. Ілюзорнасць у перадачы прадметаў рэчаіснасці. Кубістычны «калаж». Лепка формай і святлом у скульптурe. Праява кубізму ў графіцы.

Асаблівасці мастацкай мовы абстракцыянізму: геаметрычныя формы, лініі, кропкі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва кубізму і абстракцыянізму.

Гутарка «Колер у мастацтве кубізму і абстракцыянізму».

Выкананне плаката ў стылістыцы Пабла Пікаса.

Выкананне калажу на вольную тэму (матэрыял і тэхніка на выбар) у стылістыцы кубізму.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс (кубізм): Р. Дэланэ. «Эйфелева вежа»; Ж. Брак. «Шклянны графін і газета»; Ф. Лежэ. «Ключы»; П. Пікаса. «Тры музыкі», «Партрэт Амбруаза Валара», «Скрыпка і вінаград», «Кларнет і скрыпка».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва (кубізм): П. Пікаса. «Сава», «Галава Фаўна».

Графіка (кубізм): П. Пікаса. Плакат 1-га Сусветнага кангрэса прыхільнікаў міру ў Парыжы.

Скульптура (кубізм): В. Цадкін. «Нараджэнне форм».

Абстракцыянізм у жывапісе: В. В. Кандзінскі. «Кампазіцыя VIII», «Імпровізацыя. Летуценнае»; П. Мандрыян. «Кампазіцыя з чырвоным, чорным, сінім, жоўтым і шэрым»; К. С. Малевіч. «Чорны квадрат», «Супрэматызм», «Чорны крыж».

Абстракцыянізм у скульптуры: Г. Мур. «Авал з кропкамі».

10. Экспрэсіянізм і сюррэалізм: мастацтва будучыні (1 гадзіна).

Мастацтва экспрэсіянізму ў жывапісе і музыцы: трагізм успрымання свету і прадчування глабальных катастроф. Скажэнне і завастрэнне форм як асноўны прыём стварэння экспрэсіі.

Сюррэалізм у мастацтве: сінтэз ідэй і мастацкіх прыёмаў. Творчасць Сальвадора Далі. Мікалай Селяшчук – беларускі Далі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва экспрэсіянізму і сюррэалізму.

Гутарка «Прыёмы экспрэсіянізму ў жывапісе, музыцы, кіно».

Дыскусія «Наватарства сюррэалістаў: знешнія эфекты».

Падрыхтоўка эскіза прадмета ў стылістыцы С. Далі.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Экспрэсіянізм у жывапісе: Э. Л. Кірхнер. «Вуліца Берліна»; Э. Нольдэ. «Сад кветак»; Ф. Марк. «Сіні конь», «Лёсы жывёл»; П. Клее. «Дом, які круціцца»; О. Какошка. «Салодкі сон».

Экспрэсіянізм у графіцы: Э. Мунк. «Крык»; К. Кольвіц. Цыкл «Сялянская вайна» (на выбар).

Экспрэсіянізм у скульптуры: Э. Барлах. Помнік загінулым «Злітуйцеся!».

Экспрэсіянізм у музыцы (фрагменты): А. Шонберг. Монадрама «Чаканне»; Б. Бартак. Фартэпіянны цыкл «Мікракосмас» (мініяцюры на выбар), «Варварскае алегра» («Allegro barbaro»).

Сюррэалізм у жывапісе: С. Далі. «Галатэя сфер», «Нязменнасць памяці (Мяккі гадзіннік)», «Уверцюра падманкі», «Сланы»; М. М. Селяшчук. «Святочныя забавы», «Калядная раніца».

Сюррэалізм у скульптуры: А. Джакамеці. «Галава».

Сюррэалізм у мастацтве дызайну: М. Опенгейм. Футравы чайны прыбор; С. Далі. Канапа ў форме вуснаў.

11. Парыжская школа. Геній жывапісу з Беларусі (1 гадзіна).

Парыж – эпіцэнтр мастацкіх адкрыццяў пачатку ХХ стагоддзя. Творчая атмасфера парыжскай школы.

Амедэа Мадзільяні: лаканічнасць і выразнасць мовы.

Эмацыянальная выразнасць работ Хаіма Суціна. Чараўнік і казачнік Марк Шагал.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва парыжскай школы.

Гутарка «Асаблівасці мастацкай мовы Амедэа Мадзільяні».

Наведванне віртуальнага музея «Прастора Хаіма Суціна» (soutine-smilovichi.by).

Падрыхтоўка праекта «Віртуальная выстава беларускіх мастакоў парыжскай школы» (групавая работа).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

А. Мадзільяні. «Партрэт Жанны Эбютэрн», «Партрэт Хаіма Суціна», «Аліса»; Х. Суцін. «Рыбы і памідоры», «Партрэт Мадлен Кастэн», «Дарога ў Кань-сюр-Мер»,

«Аўтапартрэт», «Чырвоныя гладыёлусы»; М. Шагал. «Я і вёска», «Аўтапартрэт з сямю пальцамі», «Скрыпач»; роспіс плафона Гранд-опера ў Парыжы; П. Крэмень. «Гарадскі пейзаж»; М. Кікоін. «Ваза з кветкамі»; Ф.-Ш. Царфін. «Паўдзённы пейзаж».

12. Эксперыменты ў музыцы і кіно XX стагоддзя (1 гадзіна).

Масавая музычная культура. Джаз як сінтэз еўрапейскіх і афраамерыканскіх музычных традыцый. Творчасць Дж. Гершвіна. Роля групы «The Beatles» у станаўленні рок-музыкі.

Дакладнасць атмасферы і ўнутранага свету чалавека: італьянскі неарэалізм. Жанрава-тэматычныя эксперыменты ў французскім кінематографе.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў музыкі і кіно XX стагоддзя.

Гутаркі «Джаз у сучаснай музычнай культуры», «Італьянскі неарэалізм: сродкі кінавыразнасці».

Дыскусія «Рок-музыка: ад андэграўнду да канцэртаў на стадыёнах».

Выкананне постара (вокладкі пласцінкі, дыска, часопіса) на тэму аднаго з кінашэдэўраў XX стагоддзя.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Джаз: Л. Армстранг. Кампазіцыі (на выбар); Дж. Гершвін. «Рапсодыя ў стылі блюз» («Блакітная рапсодыя»), опера «Поргі і Бес» (калыханка Клары «Summertime» у выкананні Л. Армстранга і Э. Фіцджэральд).

Рок-музыка: «The Beatles». Кампазіцыі «Michelle», «Yesterday».

Экранныя мастацтвы (фрагменты): В. дэ Сіка. «Выкрадальнікі веласіпедаў»; Ф. Капра. «Гэта цудоўнае жыццё»; Ж. Дэмі. «Шэрбурскія парасоны».

Кінамузыка: фрагменты (на выбар).

МАСТАЦТВА САВЕЦКАЙ ЭПОХІ (3 гадзіны)

13. Станаўленне мастацтва савецкай эпохі (1 гадзіна).

Уплыў савецкай ідэалогіі на мастацтва. Агітацыйна-масавы характар мастацтва. Новыя тэмы і сродкі выразнасці.

Новыя вехі ў развіцці авангарда: тэатралізаваныя масавыя паказы. Станаўленне сацыялістычнага рэалізму. Станоўчы вобраз героя ў мастацтве.

Масавая песня як знак і прымета эпохі. «Саветызацыя» тэатра. Стварэнне савецкай кінаіндустрыі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва савецкай эпохі.

Гутарка «Рэвалюцыя і мастак: надзеі і расчараванні».

Выкананне міні-праекта «Партрэтная галерэя скульптурных выяў дзеячаў культуры савецкай эпохі 20–30-х гадоў».

Эскіз рэкламы прадмета (на выбар) у стылістыцы савецкага плаката.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Архітэктура: У. Г. Шухаў. Вежа радыёстанцыі імя Камінтэрна; У. Я. Татлін. Вежа III Інтэрнацыянала; К. С. Мельнікаў. Дом культуры імя І. В. Русакова ў Маскве; І. У. Жалтоўскі. Жылы дом на вул. Махавой у Маскве; браты Весніны. Праект Палаца працы.

Жывапіс: Б. М. Кустодзіеў. «Бальшавік»; М. З. Шагал. «Мір хацінам, вайна палацам»; Я. М. Чапцоў. «Пасяджэнне сельскай ячэйкі»; А. М. Родчанка (на выбар).

Графіка: плакаты (на выбар).

Скульптура: В. І. Мухіна. «Сялянка», «Рабочы і калгасніца», «Будаўнік»; І. Д. Шадр. «Сейбіт», «Рабочы», «Чырвонаармеец», «Селянін».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: рэвалюцыйны фарфор (на выбар).

Музыка (фрагменты): А. М. Аўраамаў. «Сімфонія гудкоў»; А. В. Масалоў. Сімфанічны эпізод «Завод. Музыка машын» (з балета «Сталь»); песні І. В. Дунаеўскага, А. В. Аляксандрава, Д. Д. Шастаковіча, М. У. Багаслоўскага і іншых (на выбар).

Экранныя мастацтвы (фрагменты): Р. В. Аляксандраў. «Цырк», «Светлы шлях»; С. М. Эйзенштэйн. «Браняносец «Пацёмкін»»; Д. Вертаў. «Чалавек з кінаапаратам».

14. Паміж традыцыяй і авангардам: мастацтва Беларусі 1920–1930-х гадоў (1 гадзіна).

Развіццё мастацкай культуры Беларусі 1920–1930-х гадоў у кантэксце нацыянальных традыцый.

Новая мастацкая мова М. М. Філіповіча: мадэліраванне колерам. Прыгажосць роднай зямлі ў творах С. Ю. Жукоўскага і У. М. Кудрэвіча. Маляваныя дываны (маляванкі) А. Кіш. Фантастычны свет Я. Н. Драздовіча. Партрэтная галерэя: З. І. Азгур.

Віцебская мастацкая школа.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва Беларусі 1920–1930-х гадоў.

Гутарка «Мастацтва Беларусі 1920–1930-х гадоў: традыцыі і эксперыменты».

Дыскусія «Дарога ў прафесійнае мастацтва Беларусі ў 1920–1930-я гады».

Выкананне міні-праекта «Гістарычныя асобы ў творах мастацтва беларускіх мастакоў 1920–1930-х гадоў».

Выкананне эскіза «маляванкі» ў стылістыцы А. Кіш або Я. Драздовіча (тэхніка на выбар).

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: М. М. Філіповіч. «Карагод», «Жанчына ў намітцы»; ілюстрацыі да беларускіх народных казак; У. М. Кудрэвіч. «Беларуская вёска», «Раніца вясны»; С. Ю. Жукоўскі. «Ручай у хвойным лесе»; Я. Н. Драздовіч. «Від пад кольцам на планеце Сатурн», «Сустрэча вясны на Сатурне», «Усяслаў Полацкі»; Я. М. Кругер. «Партрэт Я. Купалы»; М. В. Дабужынскі. «Віцебск»; В. М. Ермалаева. «Супрэматычная пабудова (эскіз святочнага афармлення Віцебска)»; П. А. Сергіевіч. «Шляхам жыцця», «Беларусы».

Графіка: С. Юдовін. «Віцебск»; А. М. Тычына. «Стары Мінск», «Плошча Свабоды»; А. А. Астаповіч. «Вуліца ў вёсцы».

Дэкаратыўна-прыкладное мастацтва: А. Кіш. Маляваныя дываны (на выбар); Я. Н. Драздовіч. Маляваныя дываны (на выбар); М. М. Філіповіч. Керамічныя цацкі «Дудар», «Цымбаліст», «Сялянскі хлопчык».

Скульптура: А. В. Грубэ. «Праца. Тачачнік»; А. А. Бембель. Рэльефы ў Доме ўрада ў Мінску; З. І. Азгур. Партрэты Янкі Купалы, Якуба Коласа.

15. Мастацтва пра вайну: музы не маўчалі (1 гадзіна).

Асноўныя эмацыянальныя лініі мастацкіх твораў ваенных гадоў: нянавісць да ворага, туга па блізкіх, стойкасць і аптымізм народа, які змагаецца.

Асэнсаванне ваеннага вопыту ў мастацкіх творах пасляваеннага перыяду.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва на ваенную тэму.

Гутарка «Мастацкія вобразы, народжаныя вайной».

Падрыхтоўка літаратурна-музычнай кампазіцыі «Музы не маўчалі на вайне».

Выкананне міні-праекта «Тэма вайны ў гісторыі маёй сям'і» (групавая работа).

Падрыхтоўка тэматычнага вечара «Вайна: погляд з XXI стагоддзя».

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял.

Жывапіс: А. А. Пластаў. «Фашыст праляцеў»; А. А. Дайнека. «Абарона Севастопаля», «Ускраіна Масквы»; К. Ф. Юон. «Парад на Чырвонай плошчы 7 лістапада 1941 года»; С. В. Герасімаў. «Маці партызана»; Б. М. Няменскі. «Маці»; А. Д. Шыбнёў. «Палонных вядуць»; А. І. Лактыёнаў. «Ліст з фронту»; Ю. М. Няпрынцаў. «Адпачынак пасля бою»; Б. С. Угараў. «Ленінградка (У сорок першым)»; В. В. Волкаў. «Вызваленне Мінска. 3 ліпеня 1944 года»; П. А. Крываногоў. «Абаронцы Брэсцкай крэпасці»; І. В. Ахрэмчык. «Абаронцы Брэсцкай крэпасці»; Л. Д. Шчамялёў. «Маё нараджэнне»; М. А. Савіцкі. Серыя «Лічбы на сэрцы».

Графіка: плакаты (на выбар).

Скульптура: мемарыяльны комплекс «Брэсцкая крэпасць-герой»; мемарыяльны комплекс «Прарыў» ва Ушацкім раёне Віцебскай вобласці; мемарыял ахвярам гітлераўскага генацыду «Яма» ў Мінску; Ф. Д. Фівейскі. «Мацней за смерць».

Музыка: Д. Д. Шастаковіч. Сімфонія № 7 «Ленінградская» (частка 1, эпізод нашэсця); С. С. Пракоф'еў. Кантата «Аляксандр Неўскі» (частка 4 «Уставайце, людзі рускія»); музычныя кампазіцыі на тэму вайны ў выкананні Л. М. Гурчанка (кампазіцыя «Песні вайны»), ансамбля «Песняры» (кампазіцыя «Праз усю вайну»), вакальнай групы «Чысты голас» (кампазіцыя «На вайне як на вайне») і іншых; Д. Б. Кабалеўскі. Рэквіем на вершы Р. Раждзественскага (уступ «Памятайце», «Нашы дзеці»).

Экранныя мастацтвы (фрагменты): Л. Д. Лукаў. «Два байцы»; С. Ф. Бандарчук. «Лёс чалавека»; Р. Н. Чухрай. «Балада пра салдата»; А. А. Таркоўскі. «Іванава дзяцінства»; В. Ц. Тураў. «Я родам з дзяцінства»; І. М. Дабралоубаў. «Іван Макаравіч».

МАСТАЦТВА МЯЖЫ ТЫСЯЧАГОДДЗЯЎ: НОВЫЯ ФОРМЫ Ў НОВЫХ РЭАЛІЯХ (1 гадзіна)

16. Мастацтва на мяжы тысячагоддзяў (1 гадзіна).

Постмадэрнізм. Відовішчны характар мастацтва: мастацтва для ўсіх. Высокатэхналагічныя магчымасці стварэння эфекту праўды і выдумкі.

Нацыянальная свядомасць беларускага народа як вядучая тэма мастацтва Рэспублікі Беларусьі постсавецкага перыяду.

Архітэктура: вобразы-сімвалы новай эпохі. Нацыянальны каларыт у выяўленчым мастацтве. Гістарычныя традыцыі і авангард.

Навацыі ў музычнай культуры і кінематографіі Рэспублікі Беларусьі.

Асноўныя віды дзейнасці.

Успрыманне і абмеркаванне твораў мастацтва канца XX – пачатку XXI стагоддзя.

Дыскусія «Што ў мастацтве першаснае – ідэя або форма?».

Гутарка «Сімвалы беларускай культуры ў мастацтве мяжы тысячагоддзяў».

Выкананне інсталяцыі на вольную тэму (матэрыял на выбар).

Падрыхтоўка сцэнарыя перформанса на тэму «Я выбіраю здаровы лад жыцця», «Скажы «не» шкодным звычкам» ці іншыя.

Прыкладны мастацка-ілюстрацыйны матэрыял на выбар педагагічнага работніка.

АСНОЎНЫЯ ПАТРАБАВАННІ ДА ВЫНІКАЎ ВУЧЭБНАЙ ДЗЕЙНАСЦІ ВУЧНЯЎ ІХ КЛАСА

Мець ўяўленне:

пра асаблівасці развіцця мастацтва XIX – пачатку XXI стагоддзя;

асаблівасці развіцця нацыянальнай культуры XIX – пачатку XXI стагоддзя.

Ведаць:

змест паняццяў «рамантызм», «рэалізм», «імпрэсіянізм», «мадэрн», «постмадэрнізм»;

асноўныя сродкі мастацкай выразнасці ў розных відах мастацтва і асаблівасці іх увасаблення ў рамках часавага перыяду, які вывучаецца;

асноўныя творы мастацтва ў рамках часавага перыяду, які вывучаецца.

Умець:

суадносіць мастацкія творы з гістарычным перыядам, які вывучаецца;

параўноўваць мастацкія творы розных відаў (стыляў, напрамкаў) мастацтва;

выказваць і абгрунтоўваць свае адносіны да твора мастацтва;

выяўляць асацыятыўныя сувязі мастацкага твора з жыццядзейнасцю чалавека, навакольным светам;

увасабляць мастацкі вобраз у розных відах мастацка-творчай дзейнасці.

Валодаць:

навыкамі пошуку і крытычнага адбору мастацтвазнаўчай інфармацыі ў крыніцах рознага тыпу;

мінімальнымі навыкамі аналізу і інтэрпрэтацыі твора мастацтва: для арыентацыі ў культурнай спадчыне мінулага і сучаснасці; арганізацыі свайго вольнага часу; самастойнай мастацкай творчасці.